

GHENDTSCHE TYDINGHEN

**Tweemaandelijks Tijdschrift van de Heemkundige en Historische Kring
Gent V.Z.W.**

35e jaargang nr. 4

juli-augustus 2006

INHOUD

- Erik De Keukeleire:	210-226
De Zuidstatie vertrekt... Een Park ontstaat. Deel I. 1928-1931.	
- Ernest Lacquet:	227
Inventaire Archéologique: Koperen luchter.	
- Pierre Kluyskens:	228
De Discalsen.	
- Roger van Driessche:	235
Het portret van Ghiseleen de Temmerman. Abt van de Gentse St-Pietersabdij. 1570-1581.	
- Gwijde van Gent:	247
Mijn Oom Emile.	
- Hugo Collumbien:	251
Gentse Memoriedagen: 12-13-14 Augustus.	
- Feesten van Gent.	261
- Bibliografie.	263
- Vraag en Antwoord.	267
- Lezers schrijven ons.	268
- Lodewijk De Vriese:	269
Een Polyglotte.	
- Alfons Van Werveke:	
Oudheidkundige Kroniek: De Brandstraat	271
- Dit bestaat niet meer: De St-Margrietstraat	272

DE ZUIDSTATIE VERTREKT... EEN PARK ONTSTAAT DEEL 1 1928 - 1931

VOOR U VERZAMELD UIT 31 600 EDITIES VAN DE “GAZETTE VAN GENT”.

6 januari 1928

De Zuidstatie is met afschaffing bedreigd! Een buitengewone vergadering zal zaterdagavond om 8 uur 30 stipt plaatsgrijpen in de Zaal der Notarissen, waar deze kwestie zal behandeld worden.

Het spoorwegbestuur koestert sinds jaren het voornemen om de Zuidstatie af te schaffen en indien zulks tot heden niet gebeurde is dat alleen te danken aan het verzet van de stad en de bemiddeling van haar volksvertegenwoordigers te Brussel.

Doch sedert de staatsspoorwegen in september 1926 omgezet zijn in de *Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen*, waar de politieke invloeden niet meer van grote tel zijn, is dat plan weer opgedoken.

Het spoorwegbestuur oordeelt dat de statie Gent-Zuid voor haar een lastpost is en de treinen die ze nu nog bedienen even goed en met veel minder kosten Gent-Sint-Pieters als eind- of vertrekpunt kunnen hebben.

Om de afschaffing voor te bereiden zullen dan ook geleidelijk al de treinen van de Zuid- naar de Sint-Pietersstatie verlegd worden. De gebouwen en de gronden van de spoorweglijnen die thans van de Sint-Lievenspoort naar Gent-Zuid leiden worden dan verkocht, wat ettelijke miljoenen zal opbrengen, vermits het hier gaat om een strook met een lengte van 1 kilometer op ongeveer 200 meter breedte.

Deze afschaffing zal natuurlijk niet kunnen doorgaan zonder een geweldig en begrijpelijk protest vanwege de bewoners van de omliggende wijk. Toch bestaat er een kans dat een deel van de oude spoorweglijn zal aangewend worden om van aan het Wilsonplein een brede laan aan te leggen die ongetwijfeld een drukke verkeersweg zou worden.

27 januari 1928

Het behoud van Gent-Zuid is door niets te rechtvaardigen. Slechts 75 treinen vertrekken nog van daar en een overgroot aantal komen er uitsterven. Met die treinen vertrekken bijna geen reizigers, behalve de abonneementen waaraan het

beheer van de spoorwegen veel verliest. Hetzelfde geldt voor wat de aankomst betreft.

De uitbating van de oude statie kost tenminste een miljoen per jaar en in de tegenwoordige omstandigheden, waarbij iedereen klaagt over de verhoging van de tarieven en zo meer, moet het geld zuinig besteed worden.

Daarenboven zijn de huidige gebouwen en afhankelijkheden enkel nog goed om tot op de grond te worden afgebroken. De uitgaven voor het hoogstnodige onderhoud en de herstelling zouden voor dit jaar alleen omtrent een kwart miljoen bedragen.

De Federatie van de Gentse Handelaars en de Groep tot verdediging der Zuidstatie die beiden voor het behoud optreden, zijn niet ernstig of zien niet verder dan de lengte van hun vingers.

Veronderstellen wij een ogenblik dat de spoorhal en de banen zijn weggebroken en de Nationale Maatschappij de vrijgekomen gronden aan de stad schenkt, wat meer dan mogelijk is. Het terrein van tien hectaren dat dan beschikbaar komt, vertegenwoordigt tegen 200 frank per vierkante meter twintig miljoen. Wie zou durven beweren dat de stad Gent, die thans zo krap bij kas is, zulks zou moeten weigeren?

Grote, schone woningen, magazijnen, koffiehuisen, enz. zullen de nieuwe wijk vervolledigen en van de Vlaanderenstraat komt een nieuwe, rechte laan naar de Sint-Lievenspoort, waar de twee spoorbruggen en de overgang verdwijnen. Niemand zou durven beweren dat daar voor de stad geen niet te versmaden bron van inkomsten ligt.

Door een Gents dagblad werd deze week de gedachte vooruitgezet om op de plaats een stadsfeestzaal te bouwen en aldaar de Handelsbeurs te vestigen, die in de huidige lokalen aan de Kouter onvoldoende is gehuisvest. Aldus opgezet zou het plan oneindig veel beter wezen dan wat de stad aan het behoud van een wegwijnende en bouwvallige statie heeft te winnen.

In de veronderstelling dat het stadsbestuur verstandig te werk gaat, bestaat een enige gelegenheid om niet alleen een enorme dienst te bewijzen aan de bloedarmoede van de stadskas, maar tegelijk Gent te begiftigen met een nieuwe wijk, welke men de vervollediging van het verfraaiingsplan kan noemen.

12 februari 1928

De regering heeft aan het Gents stadsbestuur laten weten dat zij er in toestemt de gebouwen en de gronden van de huidige Zuidstatie af te staan. Binnen de zes maanden na de sluiting zal de N.M.B.S. de sporen en de ijzeren afsluiting langs de Frère-Orban-, Dierentuin- en Callierlanen weggenomen hebben. Dan moet de stad onmiddellijk haar werken aanvangen.

Waar nu de hal van de statie staat zal een grote feestzaal worden opgetrokken. Nabij de ijzeren brug komt een soort Waux-Hall, de rest wordt in een grote esplanade herschapen. Dit alles zal vanaf de Graaf van Vlaanderenplaats tot aan de Sint-Lievenspoort één geheel vormen. Daar zal door de dienst Bruggen en Wegen de arm van de Schelde rechtgetrokken worden.

Voor het bouwen van de stedelijke feestzaal wordt een grote wedstrijd uitgeschreven. Van zodra de conventie met de staat door de gemeenteraad is goedgekeurd, wordt het algemeen ontwerp van de veranderingen in het stadhuis tentoongesteld.

27 februari 1928

Ondanks alle protest van de Groep tot verdediging der Zuidstatie en de gespannen toestand die ontstaan is wegens de aangekondigde algemene protestmeeting door de Federatie van de Gentse Handelaars, heeft de beheerraad van de N.M.B.S. in zijn jongste vergadering besloten de uitbating van de statie Gent-Zuid te beëindigen. De maatschappij is voornemens vanaf 15 mei de nachtdienst volledig stop te zetten en de statie tussen 21 en 5 uur te sluiten. Een vijftigtal treinen die nu nog in Gent-Zuid aankomen zullen naar Gent-Sint-Pieters worden gestuurd en vanaf 7 oktober zal de overgebleven dienstregeling ophouden te bestaan.

De staat zal met de stad onderhandelen voor de afstand van de gronden. Aldaar zal een grote laan worden aangelegd, afgewisseld met squares. Dit werk zou tamelijk vlug voltrokken worden, teneinde het uitzicht van deze stadswijk zo weinig en zo kort mogelijk te schaden. De beëindiging zou dan in het eeuwfeestjaar 1930 kunnen gevierd worden.

4 maart 1928

Het Gents schepencollege heeft onder voorzitterschap van burgemeester Vander Stegen een uitgebreid verhoor gehouden omtrent de kwestie Gent-Zuid. Voor de stad zelf zou het behoud werkelijk voordelen opleveren indien zij, zonder de hoofdstatie te blijven zoals zij het voordien was, toch een zekere belangrijkheid zou kunnen bewaren. Van het ogenblik echter dat zij een betrekkelijk onbeduidende rol moet gaan spelen zou het voordeel van haar behoud niet meer opwegen tegen de beschouwingen van openbaar belang, welke kunnen worden ingeroepen ten bate van haar afschaffing.

“Wij kunnen ons niet langer verzetten tegen een maatregel die volgens het beheer van de spoorweg het onvermijdelijk gevolg is van de herinrichting van de installaties, die het samenbrengen van het verkeer te Gent-Sint-Pieters ver-

eisen. Door ons vijandig aan te stellen zouden wij niets meer bekomen dan een uitstel van de uitvoering, door het vertragen van de maatregelen welke toch eenmaal op een algehele afschaffing moeten uitloopen.

Het verlengen van de doodstrijd van de oude statie is de veroordeling van haar omgeving tot een langzame, doch niet te stuiten ondergang. Wij vrezen dat, wanneer op het einde het kwaad voltrokken is, de staat zijn gronden zal herverköpen zoals hij reeds heeft menen te doen, zonder enige vergoeding voor de stad.

Wij zijn overtuigd dat zulks de enige uitslag zou zijn indien wij ons zouden beperken tot nutteloos protest, dat wij het verkieslijker achten gebruik te maken van de gelegenheid welke zich voordoet en wij waarschijnlijk later niet meer zullen hebben, om van de staat de kosteloze afstand van de buiten gebruik gestelde gronden te bekomen.

De spoorwegmaatschappij en de regering zijn op dit ogenblik bereid deze afstand gratis te doen, als vergoeding voor de schade welke wij zullen lijden, op voorwaarde nochtans dat de gronden bestemd zijn tot het aanleggen van een wandeling en het uitvoeren van allerlei verfraaiingswerken. Wij zijn er van overtuigd dat de wijk Gent-Zuid, ver van door het verdwijnen van de statie iets te verliezen van haar belang en beweging, meer dan ooit het drukst bezochte punt van de stad zal worden en het geliefkoosd wandeldoel van de Gentenaren. De esplanade welke wij er willen aanleggen zal daartoe in hoge mate bijdragen.

Volgens het voorontwerp zou de beschikbare ruimte van het Wilsonplein tot de Schelde ingericht worden als één uitgestrekte square. Een asfaltweg zou er op de gehele lengte van het Graaf van Vlaanderenplein tot de Sint-Lievenslaan doorheen lopen. De gebouwen van de statie zouden bijna geheel worden afgebroken. Op de plaats waar zij stonden zouden wij het Zuiderpaleis optrekken, in de aard van dat welke de stad Antwerpen op de Meir bezit. Het zou in het midden hoofdzakelijk een grote feestzaal bevatten, welke als Handelsbeurs kan dienst doen. Het nut van een dergelijk lokaal in het midden van de stad valt niet te betwijfelen. Het gebouw dient achter de gevel van de statie opgericht te worden, zodat het Wilsonplein een breedte van 50 meter verkrijgt.

Langs beide kanten van de middenzaal zouden buiten de vestibules, de kleedkamers en verscheidene afhankelijkheden, twee zijvleugels worden aangebracht. Deze langs de Dierentuinlaan zou de post-, telegraaf- en telefoonburelen bevatten en een messengeriebureau voor kleine pakjes. De vleugel gericht naar het Graaf van Vlaanderenplein zou op het gelijkvloers uit winkels en handelshuizen bestaan. De verdiepingen van de beide vleugels zouden worden ingericht als burelen en woonvertrekken.

Deze algemene schikking zou dus het dubbel voordeel opleveren van een

nutsdoel voor een zeker gedeelte en een niet te versmaden opbrengst van het andere. Het zou in de omgeving beweging en leven brengen, wat niet het geval is met een feestpaleis in het Citadelpark, dat afgezonderd is buiten de uren dat het gebruikt wordt.

Benevens dit groot gebouw aan het Wilsonplein zouden wij in de square een restaurant of Waux-Hall kunnen aanbrengen, alsook kiosken voor concerten. Links en rechts daarvan kleine huisjes voor de verkoop van bloemen en pergola's of andere dergelijke versieringsmotieven. Op die wijze zou op enige stappen van het midden van de stad een park vol leven tot stand komen dat na verloop van weinige jaren de wandelaars zal aantrekken door zijn bomen en zijn lover.

Laten wij de gelegenheid te baat nemen welke ons geboden wordt om met de vereiste breedheid van inzicht een plan te verwezenlijken dat op een bewonderenswaardige wijze de gedaanteverandering zal vervolmaken, welke onze stad sedert meer dan veertig jaar ondergaat en begon met de uitvoering van het plan Zollikofer en het vrijmaken van onze oude praalgebouwen.

Door de aanleg van de brede esplanade zullen wij de grote verkeersweg verleggen vanaf Sint-Michiels door het oude Gent, om langs de Vlaanderenstraat de nieuwe laan te bereiken die voor de stad een prachtige ingangspoort kan worden.

Het spreekwoord zegt: Gouverner c'est prévoir. Ook wij betreuren het dat de Zuidstatie buiten gebruik wordt gesteld, maar in plaats van in opstand te komen tegen het onvermijdelijke, willen wij alles in het werk stellen om uit de omstandigheid zoveel mogelijk partij te trekken, in het belang van de stad en dat van het getroffen kwartier."

8 juni 1928

De Stedelijke Commissie van Monumenten en Stadszichten heeft reeds meerdere zittingen gewijd aan het benutten van de terreinen van Gent-Zuid en de hoofdpunten vastgelegd die volgens haar in acht moeten genomen worden.

De verandering van de sporen in openbare tuin ontmoet haar volledige goedkeuring, op voorwaarde dat de eerst voorziene automobielbaan de tuin niet doorsnijdt, om het genot en de rust van een openbare wandeling niet te bederven door de gevaren en het stof van een druk verkeer.

Verder heeft zij er op aangedrongen dat bij het ontwerpen van de plannen, het Graaf van Vlaanderenplein haar karakter van omsloten plein zou bewaren, de gevel en de rij vleugels van de statie op dezelfde plaats zouden behouden en benuttigd blijven, de voorziene uitbreiding van het Wilsonplein in mindere verhoudingen zou geschieden en het op te richten Zuiderpaleis binnen de per-

ken zou blijven van de behoeften van de stad en niet worden ontworpen in overdreven afmetingen.

21 juni 1928

De overeenkomst tussen de staat en de stad aangaande het gebruik van de gronden van de Zuidstatie werd in de verenigde commissies besproken. De leden van de commissies van Financiën en het Betwistbare keurden het ontwerp goed met 9 stemmen tegen 1 onthouding.

8 september 1928

In het kabinet van de eerste minister te Brussel werd overgegaan tot de ondertekening van de overeenkomst waarbij de staat aan de stad Gent de terreinen van de Zuidstatie afstaat, met het oog op het aanleggen van een laan en squares.

Bij de ondertekening waren aanwezig: de heer Heibrig, kabinetsoverste van de eerste minister, de ministers Jaspar, Houtart en Lippens, burgemeester Vander Stegen en de heren Foulon en Galopin, algemene bestuurders van de N.M.B.S.

8 oktober 1928

Zoals beslist was is sedert zaterdagavond 6 oktober de Zuidstatie voor het publiek gesloten. Het laatste vertrek had plaats om 18 uur 55 aan kaai nummer 8 voor de omnibustrein naar Zottegem.

Er zal onmiddellijk begonnen worden met het verwijderen van de sporen, de hangaars, enz. Voor 30 juli 1929 moet het geëffend spoorterrein aan de stad overgegeven worden. De grote hal en de belendende gebouwen blijven behouden. Het spoorwegbeheer houdt er een dienst voor kleine pakketten. De post wordt er niet afgeschaft.

10 oktober 1928

Maandag stonden op de terreinen van Gent-Zuid langs de kant van de Dierentuinlaan nog slechts drie reizigerswagons en dichtbij de Frère-Orbanlaan enige ledige met materialen. Een twaalfstal rijtuigen bevinden zich nog in het herstellingswerkhuis.

Spoorwegwerklieden hebben de baren van de overgang aan de Sint-Lievenspoort weggenomen, waar nog één spoorlijn zal blijven ten behoeve

van de zeldzame treinen voor het vervoer van het materiaal dat men nu gaat uitbreken.

Gisteren zagen wij aan de ingangspoort van de gewezen Zuidstatie langs de kant van het Wilsonplein, een rouwkroon hangen met het volgende opschrift: Aan onze betreurde Gent-Zuid. De handeldrijvenden van het omliggende.

24 oktober 1928

Een prijskamp wordt ingesteld voor het oprichten van het Zuiderpaleis aan de gewezen statie Gent-Zuid. Het programma laat toe de volgende prijzen te verlenen aan de bouwkundigen die wensen hieraan deel te nemen: drie hoofdprijzen van 20 000, 10 000 en 5 000 frank en aanmoedigingspremies van 1 000 frank elk voor ontwerpen met een zekere verdienste.

Om aan de kandidaten al de nodige tijd te geven voor het bestuderen van hun ontwerpen, zal de datum die voor het afleveren van hun werk is vastgesteld, verschoven worden naar 1 maart 1929.

14 december 1928

Het gewezen verweercomiteit heeft zich gewend tot het Syndicaat van Initiatief voor Gent-Zuid. Al zijn pogingen strekken om aan het kwartier de bedrijvigheid terug te schenken welke door het sluiten van de statie teloorging.

Gesteund door het stadsbestuur richtte het aan het spoorwegbeheer de vraag om te mogen beschikken over de lokalen van de gewezen statie. Men zou er ondermeer concerten, foren, prijskampen en tentoonstellingen inrichten, met het doel de toeloop van de grote dagen weer te brengen.

Zondag aanstaande 16 december, van 11 tot 12 uur 30 in de voormiddag, wordt een eerste concert ingericht, gebracht door de harmonie *De Nationale Strijdersbond*, onder het bestuur van kapelmeester Vercauter. 's Namiddags van 4 tot 6 uur radioconcert.

De toegang tot de statie is kosteloos, maar aan de ingang zal een schaal worden geplaatst waarvan de ontvangsten zullen gestort worden aan het provinciaal hulpcomité voor de slachtoffers van de dijkbreuken en overstromingen rond Dendermonde, Grembergen en Hamme.

20 december 1928

Zuid - Attraction ! Dank zij de toewijding van het *Syndicaat van Initiatief van Gent-Zuid* wordt in de hal van de oude Zuidstatie met spoed gewerkt aan het

monteren van de talrijke foorinstellingen die van 22 december tot 20 januari het *Luna-Park* zullen uitmaken. De attracties zijn zeer talrijk en verschillend. Links de *Diteros Troupe*, sensationele oefeningen op moto's en rijwielen, een frietkraam, een barak van *drie bollen voor 1 frank*, het schietkraam Verhulst, een autodroom voor kinderen, de waarzegster *Madame Blanche*, de *Barnum Show*, het *Dorp der Vlooiën*, de *Returned Shooting* en de elektrische autodroom voor volwassenen.

Rechts de *Electric Car*, de *luteertent Sporting Palace*, de *Barak van Montmartre*, de *Draaiende Champignons* en *The Wip*.

In het midden bij de ingang heeft men de *Tête à Queue* en op het einde van de hal de *Massacre Mondain* en de *The American Trollic*. *Max* heeft de twee buffetzalen ingenomen.

11 april 1929

Van 6 tot 15 juli zal in de gebouwen en op het terrein van de vroegere Zuidstatie een landbouwtentoonstelling plaatsgrijpen. Deze maakt deel uit van een cyclus van exposities welke jaarlijks in één van de negen provincies door de landbouwkamers worden ingericht. Voor de tentoonstelling te Gent zal het dus niet aan plaats ontbreken om de inrichting alle ruimte en uitbreiding te geven.

Verscheidene afdelingen schijnen zeer belangrijk te worden, waaronder die van de elektriciteit in de landbouwnijverheid, de landbouwverenigingen, het hoger en lager landbouwonderwijs, de scheikunde, de meststoffen, de klein-nijverheid, de vlasnijverheid, het landbouwmaterieel, de landbouwproducten, zaden en veevoeder en de neerhofdieren.

De overdekte perrons worden ingericht voor paarden, varkens, geiten, schapen en landbouwmachines. Op 7 juli is er een grote paardenprijskamp. Wedstrijden voor zwijnen, geiten, schapen en hoenders worden eveneens voorzien. Concerten zullen plaatshebben op zondagvoormiddag en op maandag. Prins Leopold zal op 12 juli de tentoonstelling bezoeken.

9 augustus 1929

De *Federatie der Handelaars* zal in samenwerking met bereidwillige inwoners van de wijk Gent-Zuid van 16 augustus tot 14 september in de hal van de Zuidstatie een bestendige tentoonstelling houden van occasie-auto's en moto's. De vrijdag van iedere week zal om 3 uur in de namiddag een openbare verkoping plaatshebben.

De pogingen van degenen die een zeker leven in de wijk willen brengen zijn

zeer lovenswaardig. Wij kunnen de garagisten van de stad niet genoeg aanzetten daaraan mee te helpen.

25 augustus 1929

Het *Syndicaat tot voorspoed van Gent-Zuid* neemt zich voor gedurende de eerste weken van september in de oude lokalen van de Zuidstation een tentoonstelling in te richten over de ontwerpen van het *Zuiderpaleis*, die zullen beoordeeld worden door de jury welke daartoe door de stad is aangesteld.

11 september 1929

In de zitting van de gemeenteraad werd beslist dat de heren bouwkundigen Van de Voorde en Vaerwyck zullen gelast worden met het opmaken van de plannen voor het *Zuiderpaleis*, in vervanging van de oude statiegebouwen.

13 september 1929

Zaterdag 14 september om 8 uur 's avonds wordt in de grote hal van de gewezen Zuidstation een buitengewoon spektakel boksen ingericht. Toegang langs de kant van de taxi's (de vroegere uitgang). Prijs van de plaatsen: 30, 15 en 7,50 frank.

De heren Meyvaert en Jühr van *Radiona Brussel* zullen het publiek met speciale apparaten muziek en aankondigingen bieden.

De twee Duitse kleppers Wille Egert en Georg Gebstadt zijn woensdag reeds in Gent aangekomen en zetten hun training voort bij Jozef Balju.

Diezelfde avond gaat onze grote hoop in pluimgewicht Lefèbvre, de kamp aan met Sluys, die match nul deed tegen Lievens. Perthals, ex-kampioen pluimgewicht, bestrijdt de jonge *comingman* Thomas en het is moeilijk de overwinnaar te voorspellen. Harde matches in het verschiet!

11 oktober 1929

Vanaf zondag 20 oktober zal het *Gentsch Verbond* alle zondagen paardenloopstrijden inrichten in het overdekte deel van de gewezen station Gent-Zuid. Een schone piste van 800 meter lengte op 10 meter breedte is er aangelegd met twee lange, rechte sporen. Men werkt naarstig aan de stalling voor de paarden en de kleedkamers voor de jockeys.

De inrichters zullen zich beijveren om zoveel mogelijk voldoening te geven aan het publiek, de bookmakers, de jockeys en de eigenaars van koerspaarden.

Een goed opgemaakt reglement zal streng en onpartijdig worden toegepast, teneinde een voorbeeldige inrichting te bekomen.

21 november 1929

De jaarlijkse internationale tentoonstelling van de Koninklijke Maatschappij *Het Neerhof* zal zaterdag aanstaande in de zo ruime lokalen van de gewezen Zuidstatie ingericht worden.

Deze tentoonstelling zal buitengewoon belangrijk wezen en gedurende drie dagen geopend blijven van 9 tot 18 uur. Ruim 2 400 loten worden tentoongesteld, wat 3 000 dieren vertegenwoordigt. De ingang geschiedt langs het Wilsonplein en de prijs is bepaald op 2 frank.

25 november 1929

Wat zal er geschieden met de buiten gebruik gestelde Zuidstatie en haar uitgebreide afhankelijkheden? Dit is voorwaar een vraag die veel Gentenaars bezig houdt bij het zien van het doods en verlaten uitzicht van de vroeger zo levendige wijk. Pas volgende zomer zal men met de afbraakwerken aanvangen.

Thans is het voorproject van de nieuwe lokalen opgemaakt door de stadsarchitecten Van de Voorde en Vaerwyck. Volgens het plan zal het Zuiderpaleis de Handelsbeurs bevatten, een auditiezaal, een *Waux-Hall*, koffiehuisen en appartementen. De kelderingen zullen dienen tot autobergplaats.

De terreinen waar vroeger het spoorwegnet lag worden herschapen in een schoon stadspark. In het begin zal het zich uitstrekken tot aan de oude overweg tussen de Raveschootstraat en de Sint-Lievensdoorgang. Het gedeelte tussen de overweg en de Sint-Lievenslaan wordt als speelplein ingericht of verkocht als bouwgrond.

5 december 1929

De commissie van de gemeenteraad heeft de plans voor de geschiktmaking van de gewezen Zuidstatie goedgekeurd welke waren voorgelegd door het schepencollege en vervaardigd door de heren bouwkundigen Van de Voorde en Vaerwyck.

Het eerste lastenkohier zal in de loop van de volgende zomer worden onderworpen aan de gemeenteraad. Tot dan zal het bijzonderste statiegebouw bewaard blijven, maar in afwachting worden de werken aangevat om de Raveschootstraat te verlengen tot aan de Frère-Orbanlaan.

23 december 1929

In de hal van de Zuidstation is zaterdag de tweede winterfoor geopend. Zoals verleden jaar wordt het initiatief van de *Bond der Handelaars van Gent-Zuid* en de foorkramers met veel succes bekroond. Men treft er een *Luna-Park* aan, een wafelhuis, gebakkramen en zo meer.

Bij de opening verdrong zich een talrijk publiek rond de instellingen en zondag was de toeloop niet minder. Het weder heeft veel bijgedragen om bezoekers naar de foor te lokken, welke nog tot 20 januari toegankelijk blijft.

Dinsdagavond 31 december zal daar een grote tombola en een *serpentinfeest* plaatshebben, alles volkomen kosteloos voor het publiek. De handelaars van de Zuidwijk hebben reeds hun voldoening uitgedrukt over de winterfoor, want er komt deze maand meer licht en leven in hun belangrijke wijk.

16 januari 1930

De afbraak van de Zuidstation is in een definitief stadium getreden. De N.M.B.S. die met het uitbreken van de sporen was gelast heeft haar taak zo goed als volbracht. Er blijft nog slechts één lijn over, nodig voor het vervoer van materialen. De afdaken en hangaars werden verkocht aan een Gentse ondernemer. Deze hoopt in drie maanden tijd de sloping te kunnen voleindigen.

Daarna zullen de twee metalen bruggen over de Schelde weggenomen worden. Het bestuur van *Bruggen en Wegen* zal dan de verbredingswerken aanvangen om aan boten van grotere tonnenmaat doorgang te kunnen verlenen, zodat de doorvaart van het centrum en het ophalen of draaien van talrijke bruggen aldaar gevoelig zal verminderen.

De afbraak van de oude gebouwen van Gent-Zuid is het werk van de stad Gent, aangezien deze thans haar eigendom zijn. Wij weten nog niet wanneer de werken zullen aanvangen, doch wij hopen dat de ouderwetse lokalen zullen vervangen worden door schone, architecturaal moderne gebouwen, die de stad onder esthetisch oogpunt zullen verfraaien.

Het post- en telegraafkantoor wordt verplaatst naar de Dierentuinaan. Deze werken zullen echter niet voltooid zijn voor het einde van 1931. Dit valt te betreuren, want het uitzicht van Gent-Zuid zal geen goede indruk maken op de vreemdelingen die tijdens het huidige jubeljaar de stad zullen bezoeken.

17 februari 1930

In de lente zal het stadsbestuur op de gronden tussen de Dwarsstraat (thans

Guldensporenstraat) en de Raveschootstraat openbare tuinen aanleggen waar vroeger de sporen lagen van Gent-Zuid. De werken tot het effenen zullen eerstdaags beginnen.

17 maart 1930

Aan de gebouwen van Gent-Zuid zal men niet voor het einde van het zomerseizoen raken. De zalen en de hal zullen nog mogen benut worden, evenals het beschikbare plein tot aan de Dwarsstraat. Op dit ogenblik arbeiden veel werklieden aan de tuin op het gedeelte tussen de Raveschootstraat en de Dwarsstraat.

Intussen is men begonnen aan het wegnemen van het ijzeren hek langs de Dierentuin-, Gustaaf Callier- en Frère-Orbanlanen. Daar krijgt de oude spoorbedding meer en meer het uitzicht van een park. Men is overigens begonnen met het planten van sparren en jonge bomen.

Het hek zal langs de spoorwegterreinen aan de Kasteellaan worden geplaatst, in vervanging van de weinig sierlijke afsluiting die daar sinds jaren dienst doet.

22 maart 1930

Op de gronden van de gewezen Zuidstatie is men flink aan de arbeid. De hangaars en de kaaien verdwijnen vlug. Terzelfdertijd is een grote ploeg tuiniers bezig de beplantingen aan te leggen.

Weldra zullen we aldaar van een aangename wandeling kunnen genieten en de bloemen- en plantenliefhebbers zullen er hun gading vinden. Een mooi vooruitzicht voor de komende lente en in harmonie met de weelde aan bloemen waarvan de stad deze zomer tijdens de jubelfeesten naar aanleiding van honderd jaar België het middelpunt zal zijn.

Voor het aanbrengen van wegen en een park werd op de begroting van de stad voor 1930 geen enkel krediet voorzien. Daarvoor zal het schepencollege nu een buitengewoon krediet van 250 000 frank doen stemmen om haar verbintenis te kunnen nakomen.

31 maart 1930

Het eerste deel van de werken op het terrein van de gewezen Zuidstatie mag als beëindigd worden beschouwd. De ruimte tussen de Dwarsstraat en de Muinkdreef is in een tuin herschapen. Het loont de moeite aldaar eens een kijkje te gaan nemen.

Nu komt het gedeelte tussen de Muinkdreef en de Raveshoofstraat aan de beurt. Deze straat zal naar de Frère-Orbanlaan verlengd worden. De auto's steken in de richting van de Frère-Orbanlaan naar de Gustaaf Callierlaan over.

1 mei 1930

Van dichtbij beschouwd zijn de nieuw aangelegde hovingen van Gent-Zuid zeer schoon, maar dat is nog maar een heel klein deel van het uitgestrekte plein. Een beetje te laat aan begonnen werkten ze daar tot voor enkele dagen met een zware ploeg en elkeen meende dat er nu toch wat spoed zou komen. Helaas!

Toen wij maandag langs daar wandelden zagen wij op dat uitgestrekt plein nog twee mannen aan het werk, die ons wisten te vertellen dat het beheer van de beplantingsdienst de werklieden naar de bloementoonstelling in het park van de citadel had gestuurd.

Misschien kan het stadsbestuur er aan denken een beroep te doen op de werklouzen. Mits betaling natuurlijk zouden die mensen blij zijn werk te hebben. In de oorlogstijd waren zoveel mensen blij aan de darsen in de haven te mogen werken.

Nu er toch over die kwestie wordt gesproken zou de stad wel eens positief kunnen verklaren wat er met die vuile, stinkende gebouwen van de gewezen Zuidstatie gaat gebeuren. Afbreken ja... maar wanneer?

Waarom worden de nieuwe hovingen vanaf het Frankrijkplein niet zichtbaar gemaakt en die gore muren van het hoofdgebouw niet dadelijk tot op de grond afgebroken? Het is immers geen verloren werk. Of toont men aan de vreemdelingen tijdens de aanstaande eeuwfeesten soms liever die zwarte, onesthetische bouw?

22 mei 1930

Het *Zuiderpaleis* waarvan de plannen door het stadsbestuur werden opgedragen aan de heren bouwmeesters Van de Voorde en Vaerwyck, zal eerstdaags een begin van uitvoering krijgen door de bouw van het nieuwe postkantoor langs de kant van de Dierentuinlaan, dat het oude nog bestaande kantoor in de voormalige statie zal vervangen. Eens voltooid en de postdienst er in ondergebracht zal aangevangen worden met de afbraak van de afzichtelijke gevel van de oude statie langs de kant van het Wilsonplein.

14 juni 1930

Het zou moeten regenen voor de gewezen Zuidstatie. Op de gronden zijn hovingen aangelegd. Ongelukkig is daar geen water voorhanden om dit alles te besproeien en zo staan de boompjes en de brem er te verdrogen. Eens het veertien dagen verder is zal alles kapot zijn.

20 juni 1930

Het is waarlijk ongehoord hoe sommige mensen er plezier in vinden takken van de bomen te rukken en schade toe te brengen aan de beplantingen. Men hoeft maar eens een kijkje te gaan nemen in de pas aangelegde hovingen aan de Zuidstatie om te zien hoe vandalen er huis houden.

De politie zou een oogje in het zeil kunnen houden en de hoofdcommissaris moet overgaan tot de plaatsing van een bestendige wacht op die terreinen.

10 juli 1930

Met de grondafstand van de gewezen Zuidstatie viel op de stad tevens de verplichting om de terreinen en gebouwen onder bewaking te stellen. Ongelukkig schijnen de vernielzucht en de ordeloosheid sommige mensen zo ingeboren te zijn, dat zij ook aldaar sporen hebben achtergelaten.

Ruiten bij de vleet werden reeds verbrijzeld, schone eikenhouten deuren erg beschadigd en op enkele gedeelten van de braakliggende gronden gelijkt het op een echte vuilhoop. De nodige bewaking wordt gevraagd om aan dergelijk vandalenwerk paal en perk te stellen.

10 augustus 1930

Door de vogelteeltmaatschappij *Het Neerhof* wordt op zaterdag 30 en zondag 31 augustus in de gewezen gebouwen van de Zuidstatie een provinciale tentoonstellingswedstrijd voor konijnen van het Belgische ras ingericht.

13 augustus 1930

Een groep inwoners uit de omgeving van de gewezen Zuidstatie vraagt wanneer men met de aanleg van de beplantingen zal klaar zijn. Zoals er nu te werk gegaan wordt kan het nog jaren duren. Sedert lange tijd ziet men geen werklieden meer en liggen de perken verlaten. Plotseling duiken enkele hoveniers op die dan verder weer in geen dagen te zien zijn.

Het is nodig dat men de hovingen van Gent-Zuid niet vergeet, ondanks de drukke bedrijvigheid van de *Bloemenfeeërie* in het park van de citadel. Doordat ze maar half aangelegd zijn vormen ze op dit ogenblik geen bijzondere merkwaardigheid en het stadsbestuur zou niet mogen uit het oog verliezen dat juist nu de toeloop van vreemdelingen het hoogst is.

20 september 1930

De afbraak van de oude Zuidstatie zal weldra worden aangevangen. Maandag heeft de aanbesteding plaats. Men zal beginnen met een deel van de oude gebouwen langs de Dierentuinlaan.

Men zal ook niet wachten tot wanneer post en telegraaf in het nieuwe gebouw zal ondergebracht zijn om de afbraak van de oude statie te beginnen langs de kanten van het Wilson- en Graaf van Vlaanderenplein. Toekomstig jaar moet daar het optrekken van een nieuw gebouw en de Handelsbeurs aanvangen. Voor het overige zijn studies en onderhandelingen aan de gang nopens een nieuw koninklijk conservatorium aan de Dierentuinlaan en het gebouw dat moet opgetrokken worden aan de nieuwe square.

Zodra het weder het toelaat zal de beplantingsdienst de square voltooien en de wegenisdienst houdt zich bezig met de werken die aldaar moeten uitgevoerd worden. Aan het einde van het eeuwfeestjaar zal er van de statie niets meer overblijven.

20 november 1930

De leden van de *Commissie van Monumenten en Stadszichten* zullen op zaterdag 22 november vergaderen aan de gewezen Zuidstatie om ter plaatse de nieuwe ontwerpen voor het *Zuiderpaleis* te onderzoeken.

17 december 1930

Een onderzoek van comodo en incommodo is ingesteld aangaande de wijzigingen aan de aflijning van het Wilsonplein, het Graaf van Vlaanderenplein en een gedeelte van de Frère-Orbanlaan.

19 december 1930

Men is volop bezig aan het afbreken van de oude gebouwen van de Zuidstatie. De plannen van het *Zuiderpaleis* zijn onderworpen aan de bevoegde commissie van de gemeenteraad en zullen denkkelijk in de aanstaande zitting goedgekeurd

worden.

In het *Zuiderpaleis* is men zinnens een grote koer te maken die men met prachtige planten zal versieren, zodat men in de zomer ook daar beurs kan houden.

In strijd met sommige geruchten zullen de oude terreinen van de Zuidstatie voor geen ander doel bestemd worden dan publieke hovingen en een speelplein.

31 december 1930

Gisteren wandelden wij langs de puinen van de voormalige Zuidstatie. Het schijnt ons dat de slopingswerken niet snel meer vooruitgaan. Zal men volgend jaar wel op tijd aan het oprichten van de nieuwe gebouwen kunnen beginnen?

Het oud telegraafkantoor en de lokalen van het goederenvervoer staan er nog als vroeger en schijnen het houweel te trotseren.

14 januari 1931

Langs de Dierentuinlaan is men een deel van de vroegere Zuidstatie aan het afbreken, alsook de grondvesten van de vroegere schouw en de telefoontoren. Ter hoogte van de voormalige ingang zal men weldra aanvangen met de bouw van het nieuw lokaal voor post en telegrafie. Vooraan komt een hekken, zodat de eigenlijke post nog een drietal meter achter de boulevard begint. Zodra dat klaar is zal het huidige gebouw afgebroken worden.

Van het *Zuiderpaleis*, dat 15 meter achter de thans bestaande ingang zal opgetrokken worden, zal eerst het gedeelte langs het Wilsonplein worden gebouwd. Er zullen daar 75 ultra-moderne appartementen beschikbaar komen, welke door het stadsbestuur zullen worden verhuurd.

18 januari 1931

Gisteren rond 1 uur 30 's nachts werden in de hovingen langs de Frère-Orbanlaan vier studenten aangetroffen die moedwillig jonge boompjes braken. Bij de aankomst van de politie hebben zij de vlucht genomen. Later poogden zij een ongeluk te verwekken door een grote bobijn welke dient tot het plaatsen van kabels op de weg te rollen. Een onderzoek is ingesteld.

11 februari 1931

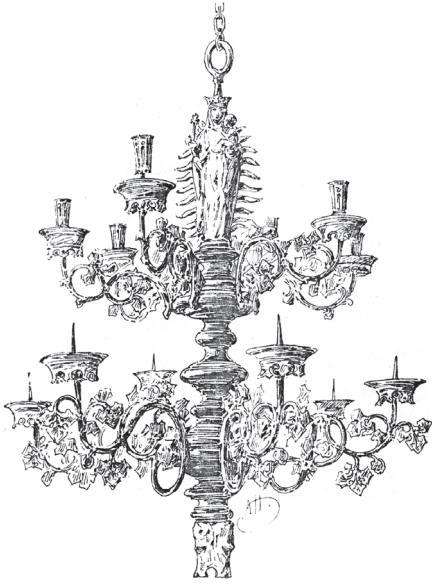
Het bouwen van het *Zuiderpaleis* zal trapsgewijze geschieden. Een eerste krediet van 1 109 000 frank wordt ter beschikking gesteld.

Erik DE KEUKELEIRE

Fragmenten uit “Station Gent-Zuid en het Gentse Zuidkwartier - deel 2 (1911-1940)”, 310 pagina’s, oktober 2004, uitgave in eigen beheer.

INVENTAIRE ARCHÉOLOGIQUE - FICHE N° 144

Op 27 december 1899 stelde Ernest Lacquet in de rubriek “Koperen voorwerpen - Oudheidkundig museum, n° 1320 - XVIe eeuw” in het Frans een fiche op over

Koperen Luchter

Dit mooi stuk in gesmolten koper en geciseleerd is afkomstig van de kapel van het St-Laurentius- of Wenemaers Godshuis.

Het heeft een hoogte van 0,80 m. en een diameter van 0,75 m.

Het is samengesteld uit een stang versierd met meerdere ringen en twee grote afgeplatte strikken aan dewelke twee rijen armen bevestigd zijn. Onder de ovale ring op het einde van de stang, een groep in koper die de gekroonde Maagd voorstelt; op de linkerarm draagt zij het kind Jezus, in de rechterhand houdt zij een scepter. De groep wordt omringd door licht gol-

vende stralen.

Het onderste uiteinde bestaat dubbelzijdig uit de kop van een grillig dier tussen wiens tanden ongetwijfeld een ring zat. De zes armen van iedere trap worden gevormd door wijngaardranken beladen met bladeren en trosjes.

Op de bovenste trap zijn zij voorzien van zeshoekige schijfjes en op de onderste trap van puntige bekkentjes.

Het ensemble van deze luchter is mooi werk en uiterst sierlijk van vorm.

Hij is nauw verwant met de luchter die bewaard wordt in de St-Cornelis en Michielskerk in Machelen en gereproduceerd is in de *Album des objets d'art religieux du moyen-âge et de la Renaissance exposé à Malines en 1864*, uitgegeven door J. Weale (meubelen, pl. 14).

Men kan hem eveneens in verband brengen met de luchter van de kerk van Kempen (Westphalië), die voorkomt in N° 1 van *Touriste* (Doornik, januari 1894).

DE DISCALSEN

Naar aanleiding van een tentoonstelling die doorging in 1968 schreef Pierre Kluykens 38 jaar geleden onderstaand artikeltje.

Gent heeft twee soorten Karmelieten gekend: de Geschoeide of Geschoende, in de volksmond ook wel de Vrouwebroers, verdwenen althans uit onze stad, na de wervelstorm van de Franse Omwenteling, en de Ongeschoeide Karmelieten, ook wel de Discalsen genaamd, die zich omstreeks het midden van de XVIIe eeuw in de Burgstraat kwamen nederzetten, er nog steeds verblijven en die vandaag (tot 22 december e.k.) met een wijde retrospectieve tentoonstelling in het nog niet volledig afgewerkte Retraitehuis naast hun kerk, "Vier eeuwen Discalsen 1568-1968", de stichting te Duverlo, op 28 november 1568 herdenken van het eerste Patersklooster na de Hervorming van de Regel van de Karmel door de Heilige Theresia van Avilla.

Deze tentoonstelling staat aldus in het teken van de Orde in 't algemeen, en niet speciaal, zoals dit onlangs het geval was met de herdenkingsexpositie van de Paters Dominicanen, in het teken van de geschiedenis van de Orde te Gent of in onze gewesten.

Het is niettemin, in de uitzonderlijke rijke - en eigenaardig genoeg weinig gekende - bibliotheek van het Gentse klooster dat de inrichter, de "actieve comtemplatieve" Pater Melchior a S. Maria, in zijn taak bijgestaan door Br. Willem Audenaert en de h. Christian De Backer, de meeste en beste documenten is gaan putten die het verleden en het heden van de Orde illustreren. Ook de R.U.G. heeft, door bemiddeling van Hoofdbibliothecaris Prof. Van Acker, enkele zeer kostbare handschriften en archiefstukken in bruikleen willen afstaan.

De inrichters die een tentoonstelling in drie afdelingen - de niet hervormde Karmel, de Theresiaanse Hervorming, documenten uit de kloosters van de Provincie - hadden gepland, en die daartoe minstens over een jaar voorbereiding hadden moeten beschikken, hebben hun opdracht in stormpas moeten afwerken, want drie maanden geleden stonden zij nog nergens en op de gestelde dag van de opening waren zij nochtans klaar met hun expositie en met een lijvige catalogoog die weliswaar een belangrijk aanhangsel "Verbeteringen en aanvullingen" telt, doch alles bij mekaar een blijvend en uitstekend document uitmaakt over de bij ons te weinig gekende geschiedenis van de Karmelietenorde.

Het ensemble werd op een zeer hoog geestelijk en intellectueel peil geplaatst; het wil ons voornamelijk doen doordringen in het geestelijk, filosofisch en theologisch klimaat van de Theresiaanse Hervorming die een versterking van

De kerk van de Discalsen in de Burgstraat

de Regel veroorzaakte, het contemplatief ideaal verscherpte en onmiddellijk en overal, ook in onze gewesten een ongemene bijval en uitstraling kende, hetgeen er wel op schijnt te wijzen dat deze Hervorming van de Regel een door vele kloosters en gelovigen verwachte en verhoopte reactie betekende tegen een niet te ontkennen verslapping van de tucht en van het Geloof.

Wij vrezen nochtans enigzins dat een tentoonstelling die in een dergelijke geest werd opgevat, hoe interessant zij ook moge wezen, het groot publiek niet in zijn geheel kan treffen. Het is te weinig ingewijd in de theologische problemen, het weet te weinig af van de inhoud van deze theologische studies, om nuttig geconfronteerd te kunnen worden met een aantal geleerde namen of werken.

Het is geen verwijt dat wij hiermede de inrichters toesturen, het is gewoonweg een vaststelling: men heeft de inhoud van een geestelijke Beweging gesteld boven een zekere vorm, een zekere illustratie van de geschiedenis, en zulks moet onvermijdelijk, hoe intens de expositie de specialisten en een elite ook moge boeien, een deel van het publiek van deze tentoonstelling verwijderen of zal zij althans niet eenieder ten volle van haar betekenis laten genieten.

Niettemin worden bepaalde aspecten uit de geschiedenis van de Karmelieten te Gent in het ensemble geïllustreerd en hadden een paar iconografische documenten volstaan om de rol en de werking van de Orde in onze stad te situeren en degelijk te schetsen.

Het publiek had bv. graag, de visu, wat meer willen vernemen over dit op het eerste gezicht nogal geheimzinnig onderscheid tussen Geschoeide en niet Geschoeide kloosterlingen, over de op een bepaald ogenblik simultane aanwezigheid van beide, over de verdwijning van de ene en de stijgende bloei van de andere.

Aan de andere hand van de in de expositie aanwezige documentatie en van een paar andere gegevens, zullen wij dan ook trachten voor onze lezers, niet in een leemte te verhelpen, maar de lotgevallen van de Karmelieten met of zonder blote voeten, zoals de mensen eertijds zegden, wat meer aanschouwelijk te maken.

De Karmelietenorde is, zoals talrijke andere instellingen, een vrucht van de eerste Kruistochten.

Oudgedienden van deze veldtochten en afgezwaaiden die heimwee hadden naar Oosten of Midden-Oosten, trokken zich in de eenzaamheid van de Berg Karmel niet ver van de bron van Elias (huidige Israël) terug.

Reeds in het begin van de XIIIe eeuw hadden deze kluizenaars van de pauselijke legaat in het Heilig Land, een Regel gekregen die in 1226 door paus Honoratius III werd goedgekeurd.

Maar de Sarazenen en plaatselijke stammen die, zoals men weet, de

Christenen voor honden en nog veel erger uitscholden, maakten onze kluizenaars het leven biezonder zuur en deze laatsten die gedroomd hadden van afzondering, stilte en gebed, hadden dan ook geen andere oplossing dan de terugweg naar het zoete Europa in te slaan en daar hun kloosters te gaan stichten.

Zo gezegd en beslist, zo gedaan en in 1247 liet Innocentius IV hun kloosterregel aanpassen aan de tradities en eisen van het Westers leven.

Een fotokopie van dit document “Quae honorem conditoris” oudst bestaande tekst van de Regel van de Orde van Karmel, berust in de huidige tentoonstelling. Eigenaardig mag het wel heten dat de toenmalige paus twee dominicanen had aangesteld om de Regel op te stellen.

Van dat ogenblik af verspreidden de Karmelieten zich bliksemsnel over gans Europa. In 1400 waren reeds negen ordeprovincies ingericht, cijfer dat twee eeuwen later opgevoerd werd tot dertig, met ruim 700 kloosters en 12.000 monniken.

Inmiddels waren, op het einde van de XVIe en in het begin van de XVIIe eeuw, de Nederlanden niet geheel onverschillig gebleven voor de hervorming van de Orde door de grote Theresia en zij deelden, in menige kloostergemeenschap, in de normale reactie naar tucht en ascese, na de verslapping van de regel van de Orde in de loop van de XVIe eeuw en een aantal wantoestanden in de Kerk.

Aldus noteerde men, reeds in 1622, de komst van Ongeschoeide Karmelietessen of Theresianen die zich in Gent in de Gildestraat kwamen vestigen.

Het duurde echter tot 1641 vooraleer Ongeschoeide Karmelieten, ook Discalsen genaamd, zich in de Arteveldestad kwamen nederzetten, niet bij gebrek aan kloosterlingen, maar omdat de stedelijke overheden biezonder streng optraden tegen de vestiging alhier van nieuwe contemplatieve of bedelorden. Men achtte hun vermenigvuldiging een gevaar en een last voor het actieve leven van de stad.

Het was uiteindelijk langs een omweg of proceduurgreep dat de Ongeschoeide Karmelieten vaste (blote) voet te Gent verkregen, nl. door in 1641, na heel wat moeilijkheden, te bekomen dat zij voor de eredienst zouden zorgen in de kleine St. Quintinuskapel bij de St. Pietersabdij, en tevens bij de Theresianen.

De eerste jaren had de kleine gemeenschap, nogal in het nauw in de misera-bele klus, het biezonder lastig, maar door het aanknopen van allerhande nuttigitelaties met aanzienlijke families, slaagden de Paters erin voorspraak te bekomen en in 1648 ging hun wens in vervulling: zij mochten te Gent een klooster stichten, zij werden “binnen deser stede gheadmitteert”.

Kerk van de Discalzen - Interieur

Zulks viel geenzins in eenieders smaak, vooral niet van de concurrerende Orden, met name de Predikheren, de Augustijnen, de Kapucijnen enz... de Geschoeide Karmelieten, die hemel (zonder hoofdletter) en aarde verzetten om deze vestiging alhier te verhinderen, die er toch kwam ondanks alle protesten en rekwesten te Gent en te Brussel, dank zij de bemiddeling en de steun van bisschop Triest, de eerste en grootste weldoener van de Discalsen te Gent. Van de St. Quintinuskapel en -kluis verhuisden de Ongeschoeide Karmelieten naar de Houtlei waar zij tijdelijk een huis in huur namen, vooraleer naar de Burgstraat te vertrekken waar zij eerst in een nederige woning onderdak vonden en er dan in 1651, niettegenstaande nieuw en heftig protest en verzet van de Gentse biddende orden, de Leeuwenmeers, een afhankelijkheid van het Prinsenhof, konden aankopen tegen de niet al te geringe som van 23.000 gulden.

Na talloze hinderpalen te hebben overwonnen, waren zij er toch in geslaagd hun sedert jaren gepland opzet door te voeren, en meer dan drie eeuwen later treffen wij de Discalsen nog steeds op dezelfde plek aan, die sedertdien natuurlijk een totale gedaanteverwisseling heeft ondergaan zodat er van het oorspronkelijk aspect van afhankelijkheid van het Prinsenhof, nog enkel de leeuwenkuil of leeuwenhok aan het tijdperk van Keizer Karel herinnert.

Diep in de schulden, konden zij aanvankelijk niet veel uitvoeren. Het klooster kwam er, vleugel na vleugel, een eerste in 1663, een tweede in 1694, en ook de kerk, waarvan pas op 23 oktober 1703 de eerste steen werd gelegd door de voorschepen; tijdens dezelfde plechtigheid werden door andere schepenen, die ook eens actief of sportief wilden optreden, de tweede, de derde en de vierde steen gelegd.

Hiermede was echter de laatste steen nog niet op de werf, maar de Discalsen hadden heel wat knappe vakmensen bij de hand, o.m. Broeder Leonardus die een zeer bekwame bouwmeester was, de werken leidde, zoveel ijver aan de dag legde, dat hij op een mooie dag van de steigers viel, zo erg "dat bijna al zijn beenderen uit hun plaats gesprongen waren"! Voor de inwendige versiering van de kerk had het klooster beroep kunnen doen op Broeder Victor a S. Joseph, een bekende beeldhouwer, en op Broeder Andrea a Jesu een Antwerpenaar die heel wat sculptuurwerk verrichtte, maar er zeker niet om beloond werd, want enkele jaren later werd hij met zinsverbijstering geslagen en stierf in 1732 in het Gentse klooster dat hij mede had helpen verfraaien.

In de gevel van de kerk treffen wij het jaartal 1712 aan, hetgeen aantoont dat men in dat jaar klaar gekomen was met de bouw; het duurde evenwel nog een tweetal jaren vooraleer de inwendige versiering, die buitengewoon weelderig is en niet geheel in overeenstemming te brengen is met de ascetische geest van Theresia van Avila, voltooid was, zodat het pas op 17 maart 1714 was dat de

plechtige inzegening van de in de toen heersende Barokstijl opgetrokken, kerk plaats vond.

De Discalsen hebben in onze stad zeker niet een zo bewogen en actieve rol gespeeld als de Dominicanen, de vurige predikanten en de verdedigers van het Geloof, of als de Jezuiten en de Augustijnen die zich op onderwijs en onder-richt van de jeugd toelegden.

De Ongeschoeide Karmelieten wijdden hun leven aan gebed en aan studie. Het is in hun klooster en niet in het openbaar leven dat zij hun tijd doorbren-gen en zich in de afgelopen drie eeuwen verdienstelijk hebben gemaakt. Zij die er noch mochten aan twijfelen hebben in de tentoonstelling die sloot op 22 december het bewijs kunnen vinden van hun apostolaat en werking, zien hoe-vele geleerden, theologen en navorsers de Orde heeft gehad en ook het Gentse klooster in zijn geschiedenis mocht tellen.

Spijtig genoeg heeft het publiek geen kijk kunnen nemen in de kloostergan-gen en -zalen en vooral geen blik kunnen werpen in de uitzonderlijk rijke bibliotheek, een van de mooiste kloosterbibliotheken van het land, gedeelte-lijk afkomstig van de nalatenschap van bisschop Triest. Weliswaar werden enkele zeer kostbare exemplaren naar de expositiezaal overgebracht, doch het was, alles, bij mekaar, slechts een klein deel van de onmetelijke schatten die zij bezat.

Pierre KLUYSKENS

HET PORTRET VAN Ghiseleen de TEMMERMAN

Abt van de Gentse St.-Pietersabdij

1570-1581

Krachtens het kerkelijk recht kwam het beheerschap over een kerk toe aan degene die ze had gesticht en op de geijkte manier begiftigde. Zo diende de donateur o.m. te zorgen voor het terrein en de bekostiging van de werken, inclusief de nodige goederen tot onderhoud van de pastoor, de andere bedienaars en alles wat voor de functie van de eredienst werd vereist.

Dusdanig oefende de prelaat van de Gentse St.-Pietersabdij het patronaatschap uit over:

- de O.L.Vrouw parochiekerk palend aan de abdij (gesloopt in 1799) - de St.-Janskerk (huidige kathedraal) - de St.-Jacobskerk (1).

Als opvolger, van de reeds in 1567 overleden voorganger Frans van Helfaut, aan het hoofd van de machtige abdij werd abt De Temmerman onvermijdelijk geconfronteerd met het oplossen van alle problemen, die veroorzaakt werden ten gevolge van de beeldenstormen te Gent in de loop van de jaren 1566-1580; problemen die bleven aanslepen tot na zijn dood in 1581 (2).

Uit de in bijlage, opgenomen documenten, blijkt dat Sint-Jacobs op “de patroon” beroep heeft gedaan tot het leveren van een bijdrage om het retabel van het hoogaltaar en het orgel te vervangen die, in de loop van de beeldenstormen, door de iconoclasten verwoest waren; dit gaf evenwel aanleiding tot een proces.

Zo werd, op 23 februari 1577, door de pastoor en de kerkmeesters van St.-Jacobs, bij de raad van Vlaanderen, tegen de prelaat een vordering neergelegd om de abdij te dwingen tot het betalen van 10 ponden parisis die nog verschuldigd waren gebleven op de overeengekomen 25 ponden parisis (doc. 1).

In zijn repliek (doc. 2) betoogde de abt dat het rekest ongegrond was gezien de aanleggers verzuimd hadden aan de door hem gestelde voorwaarden te voldoen nl. dat hij als “patroon” op de altaartafel “in pontificalibus” moest worden gekonterfeit. De prelaat tekende hierbij tevens o.m. verzet aan - (doc. 3) - tegen de stelling van die van Sint-Jacobs - dat hij ooit akkoord zou geweest zijn om een contributie te betalen tot het maken van het nieuw orgel.

- dat hij door meester schilders (namen ontbreken) het “retabel” heeft doen onderzoeken en uit hun verslag blijkt dat de beweringen van de verzoekers lichtzinnig en strijdig zijn met de waarheid.

- dat de inspectie van de zijpanelen van het retabel geen voldoening schenken om de abt daarin op een betamelijke wijze “pontificalibus” als patroon van

G. de Temmerman - abt St-Pietersabdij

de kerk te laten schilderen.

- dat hij als opposant de tien pond en grooten zal voldoen nadat hem, in die materie, genoegdoening zal zijn verleend.

- dat hij alle nadelige gevolgen verwerpt ter oorzaak van kwestige betwistingen.

Als tripliek volgde dan, op 6 mei 1577, het antwoord vanwege de aanleggers (doc. 4) waarin o.m. is gesteld: - dat zij de schilder (naam ontbreekt in het document) voor zijn werk volledig hebben betaald en het derhalve ook onmogelijk is om daaraan iets te wijzigen om de abt daarop "in pontificalibus" te laten schilderen en de op de luiken geschilderde beelden uit te wissen. Fijntjes herinnert men aan het feit dat

de voorgangers van abt De Temmerman belangrijke beglazingswerken aan St.-Jacobs volledig hebben bekostigd.

Alleen het houtwerk van het hoofdaltaar zou aan de stad reeds 60 lb. gr. hebben gekost. Dit, was dan een van de argumenten om het portret van "de patroon van de kerk" achterwege te laten.

Aangezien de kerk in grote armoede verkeerde suggereren de leden van de kerkraad de abt dat hij de vierhonderd guldens zou restitueren die zij reeds aan de schilder hebben betaald, dit onder aftrok evenwel van het bedrag waartoe hij zich eerder had verbonden.

Reeds op 31 mei daaropvolgend kwam het antwoord van de abt op hoger aangehaald stuk (doc. 5). Belangrijk is o.i. hier de passus dat de aanleggers naar de schilder van het retabel zouden geschreven hebben dat de abt - hoe dan ook - op één van de zijluiken diende aangebracht te worden.

Overwegend dat geen vonnis werd teruggevonden.

In acht genomen dat het portret van de abt daadwerkelijk werd uitgevoerd durven wij stellen dat de partijen - uiteindelijk - een “Gentleman’s agreement” hebben bereikt om hun onderlinge betwistingen te beëindigen.

Wat meer is. Onder het abbatiaat van Ghislain de Temmerman was de financiële toestand van de abdij - veroorzaakt door de beeldenstormen - hooguit precair te noemen. Hoe anders te begrijpen dat er beslist werd om een gedeelte van “Het Heilig Kruis” op te offeren waarvan de relieken door kruisvaarder (1107) Abt Sigerus 1 meegebracht werden uit het Heilig Land.

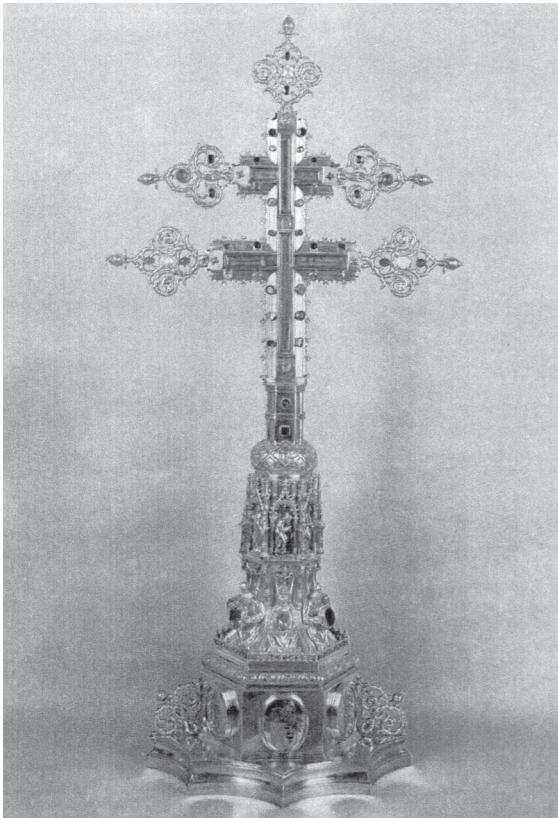
Na de ontmanteling van de juwelen werden de vijf takken van het kruis, op 14 September 1578, gesmolten ten huize van meester Adriaen Meganck medicus. Deze zware ingreep werd uitgevoerd door de Gentse edelsmid Adriaen van Hultem.

Alle afkomende edelgesteenten werden verkocht aan een Antwerpse koopman, evenwel met uitzondering van: een “amiracelt - een tafle van diamant en twee parels - die samen geschonken werden aan de Gentse volksmenner Jan

van Hembyse met wie de abt had gezeteld in de Staten-Generaal (3).

De voeting (knoop) van het Heilig Kruis kan onmogelijk herkomstig zijn van een “knoop” van een abtsstaf. Let in dit verband op de - minder massieve - knopen zoals die voorkomen op de kromstaf van het portret van abt (1443-1471) Filips 1 Courault de Polignac uit zijn epitaaf door Hugo van der Goes en bewaard in Mauritshuize te’s Gravenhage (4). Dusdanig zijn wij van oordeel dat kwestige “knoop” thuishoort ofwel bij het centraal gotisch element van het kruis ofwel bij de “stam” alsdusdanig.

Ingeval “de knoop” af-

H. Kruis - St-Pietersabdij

komstig mocht zijn van een kromstaf zou dit element teruggaan naar de aanzet van de “volute” bij sommige kromstaven uit de XIIIe eeuw. Voorbeelden hiervan zijn onder meer nog voorhanden in: - de kerkschat van Sint-Servaas te Maastricht - de St.-Salvatorskathedraal te Brugge - de gewezen abdijkerk te Soignies (Reusens) (5).

In het hoogkoor van de oude St.-Pietersabdijkerk te Gent werd - in de tresaurie van de St.-Laureys-kapel- in 1406 - in een speciale koffer o.m. bewaard: twee kromstaven waarvan één bestond uit “4 stikken van een croche die beenen es beslegghen met zelve” (6).

Wetend dat de kromstaf te Brugge toebehoorde aan de Heilige Machutus bisschop van Aleth in Bretagne (Fr), daterend uit de VIe eeuw (7) is het niet uitgesloten dat, de hoger genoemde kromstaf uit Sint Pieters zou kunnen toebehoord hebben aan een van haar eerst gekende abten nl. St.-Florbertus (ca 640-661) of Jan 1 (ca 661-681), kromstaf die - als een relikwie - werd gekoesterd; de tweede behoorde vermoedelijk aan Geeraard IV van Leeuwaerde (1390-1414) (8).

Dat ieder aantredende abt geen nieuwe kromstaf aanschafte is evident.

Uit het inventaris van 1 oktober 1506 (Rv.D., uit de Tresorie...p.80-81) van de inboedel van “la mayson... de Monseigneur a St.-Pierre” is bekend dat in de “parer chambre” o.m. werden bewaard “Item ung coffre de cuyre bende ferre avecq troys serueres... Item audit coffre la croshe (9) de monseigneur, zijnde abt Jan VIII van Cauwenbergh (1490 -1517). Ten titel van inlichting vestigen wij de attentie op het feit dat “de prelatuur” korpus vormde met de Westgevel van de kerk.

Uit de ons bekende bronnen staat vast dat, gedurende de beeldenstormen van 1566 en 1578-1579, de abdij nooit een kromstaf heeft ingeleverd. Zo, is het begrijpelijk dat Ghisleen de Temmerman, bij zijn aantreden in 1570 als abt, de staf van zijn voorganger Filips I Courault de Polignac (1442-1443) zal gevoerd hebben zoals dit blijkt uit zijn portret dat heden nog te zien is op het prachtig epitaaf, uit de Mariakapel van de toenmalige abdijkerk; meesterwerk van Hugo van der Goes in het museum Mauritshuis te 's Gravenhage (10).

Dit pontificaal symbool werd in januari 1584 vervangen want, op 12 Augustus in dit jaar noteren de rekeningen van de abdij “Den 12 Augustus 1584 es dezen ontfangher bij laste van mijnen Eerw. Heere ghereyst naar Marchenne an den prelaet van aldaer te tooghzen zeker copere en de loot ‘t welke ghevonden was in de crootse jeghen hem ghecocht danof pretenderende afslach... (koopsom 215 gulden).

Goudsmid Jacobus Weyns voerde aan die staf in 1586 sommige werken uit. Een jaar nadien herstelde Adriaan van Hulthem het hoofd van de staf (11).

Nog, in 1719 en 1720, werden aan de kromstaf enkele herstellingen uitge-

voerd zoals dit blijkt uit volgende betalingen:

“Recu de monsieur le sacristain cinq ecu monnoye pour avoir raccommode la croche du prelaet.

le 31 septembre 1719

par moy Antoine Risack

“Recu du monsieur le sacristain douse frans douse pattars pour avoir d’ore le petit morde, la croche et ses encensoires.

le 15 septembre 1720

visa Anthoine Risack (12).

Dit is o. i. een frappant bewijs dat een kromstaf de eeuwen trotseerde.

Wat nu, met het portret van abt Ghisleen de Temmerman?

Jammer dat, in het procesbundel, de naam van de kunstenaar ontbreekt die dit portret borstelde. Ook onze opzoekingen, in het archief van St.-Jacobskerk, brachten geen oplossing aan dit probleem. Overwegend dat het hier in feite gaat om een door de abt als “donateur” wettelijke verplichting is het duidelijk waarom hier geen spoor in het kerkarchief werd teruggevonden. Opinie die gestaafd wordt door E. Heer Verstraeten.

Steunend op een etiket, van E. Heer De Veirman pastoor van St. -Jacobs (1885-1909), aangebracht op de onderste lijst van het drieluik, werd dit werk - tot op heden - toegeschreven aan Michiel COXIE (13).

De kunstenaar werd in 1497 te Mechelen geboren. Hij stierf in 1592 nadat hij, kort voordien van een steiger was gevallen bij het uitvoeren van een opdracht aan het Antwerps stadhuis (14).

Tot zijn meesterwerken behoren: het drieluik: “De dood van Maria” in de Sint-Gudala kathedraal te Brussel waarvan het centraal gedeelte momenteel berust in het Prado, museum te Madrid en het “Laatste Avondmaal” uit het Museum te Brussel (15).

Te Gent was Coxie trouwens ook geen onbekende. Inderdaad, reeds in 1557 maakte hij voor koning Philips II een kopie van het “Lam Gods” van de gebroeders Van Eyck in de Gentse kathedraal.

De luiken, van kwetstige kopie zijn in het bezit van het Museum voor Schone Kunsten te Brussel (16).

Gelet op wat voorafgaat, en daarenboven stilistisch gezien, zijn we van oordeel dat Coxie het retabel in de Sint-Jacobskerk zou kunnen geschilderd hebben.

Abt De Temmerman draagt de koormantel die eertijds door Keizer Karel V, hetzij bij zijn investituur als graaf van Vlaanderen in 1515 en/of bij zijn verkiezing tot Keizer in 1520, aan de abdij werd geschonken. Dit staat als volgt te lezen in het inventaris van 1 oktober 1567 “Item une cappe de drap d’or que l’empreur Charles a donez avecq ses armoirieres” (17).

Op de aurifrisae (geborduurde banden) -links bemerkt men Karel V met, vlak boven zijn hoofd, de Zwarte Dubbele Arend, wapen van het Keizerrijk. In het groot vierhoekig h e c h t sel is Kristus naakt afgebeeld tronende op de zgn. "koude steen". De prelaat, gekonterfeit in biddende houding, draagt aan zijn linker wijsvinger een monumentale ring. Het zou ons verbazen dat die ring nog het "vingherlin" van Sint-Dunstan zou geweest zijn die in 1406 nog bewaard werd in de "tresorie voer Sente Laureinse" van de abdijkerk (18).

De linkerwang van de bidstoel is voorzien van het gekoppeld wapen van de abdij én de prelaat. Op het lessenaarblad ligt een geopend boek met daarnaast de prachtige met parels omzoomde én met edelstenen bezette mijter.

Oprijzend, vlak achter de mijter, vormt de monumentale gotische kromstaf een dominante in het linkervlak van het paneel.

Zoals Dhanens terecht heeft opgemerkt, gaat het om de kromstaf die vroeger gevoerd werd door niemand minder dan abt (1471-1490) Filip 1 Conrault de Polignac (19).

Het naar links afgewend hoofd van de prelaat is bedekt met het stereotiepe kalotje. Zijn expressief gelaat toont ons niet: de strenge, schraapzuchtige abt. Wél, de zachtzinnige, goede vader die bereid was ook, met de volksmenner Jan van Hembyze, compromissen te sluiten. Hembyze die hem, per slot van rekening, wist te misleiden en te bedriegen.

De kans is o.i. dat de brief, die op 6 mei 1577 (d. 5) door de supplianten aan de schilder werd geschreven, eventueel zou kunnen ontdekt worden in het familiearchief van zijn afstammeling (° 8 mei 1627 + 13 november 1709) Albert baron van Coxie (20).

BRONNEN: Procesbundel 1577, 23 februari - 31 mei.

BIBLIOGRAFIE:

1. Fr. Verstraeten, De Gentse Sint-Jakobsparochie, Gent, 1975, dl. I, pp. 4-7.
2. V. Fris, Een Treurige Bladzijde in de Gentsche Kunstgeschiedenis, in: Bulletin van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, Gent, 1911.
3. R van Driessche, Een Treurige Bladzijde uit de Oostvlaamse Kunstgeschiedenis, in: Cultureel Jaarboek voor de Provincie OOST-VLAANDEREN, Gent, 1953, Deel 1, pp. 94-139. Het kruis wordt momenteel bewaard in het museum van de Franciscanen te St-Truiden.
4. E. Dhanens, De Ring van SINT-DUNSTAN. De voormalige Sint-Pietersabdijkerk en haar kunstpatrimonium, Gent, 2003, p.138.
5. Reusens, Eléments D'Archéologie Chrétienne, Leuven, 1885, DI. I, pp. 502-504.
6. R. van Driessche, De Sint-Pietersabdij te Gent en haar Kunstschaten, in: niet gepublic. Doctoraal Proefschrift, RU. Gent, 1949, Tekst, p. 286, Bijlagen, D. 1, pp. 91-92; Idem, Uit de Tresorie van de Sint-Pietersabdij te Gent, Sint-Martens-Latem, 1999, p. 17.
7. Reusens, O.C., p. 503.

8. R van Driessche, o.c. "Uit de Tresorie..." p. 17.
9. Ibidem, pp. 80-81.
10. R van Driessche, Doctoraat 1949 RU.G., p. 193, Bijlagen, D. II, d. 150; E. Dhanens, De Ring van Sint-Dunstan..." pp. 109-110, 138.
11. R van Driessche, De St-P.Abdij, Doct, p.286; Bijl.D.II, pp. 358, 252-b; nr d-e; nr 372.
12. R van Driessche, O.C., Doc.D.III, p. 666^s, p. 668^l.
13. F. Verstraeten, o.c. D.II, pp. 185-187.
14. Carel van Mander "Het Schildersboek", uitgave van de Wereldbibliotheek, Amsterdam, 1943, pp. 375-378.
15. J. Gabriels, De Vroeg-Renaissance in de Schilderkunst, in: Prof. Dr. S. Leurs, Geschiedenis v.d. Vlaamse Kunst, Antwerpen, 1937-1939, D. I, p. 456-457.
16. Fierens-Gevaert, Histoire de la Peinture Flamande des origines à la fin du xve siècle, Les Créateurs de l'Art Flamand, Paris et Bruxelles, 1927, p.77; Ibidem, La Peinture.au Musée Ancien de Bruxelles, Guide Historique et Critique, Brussel, 1933; J. Lavalleye, De Vlaamse Schilderkunst lot ongeveer 1480, in: S. Leurs, O.C., D. 1; p.171.
17. R van Driessche, De St-P.Abdij, in Doct, Tekst, p. 250; Bijl. II, p. 301; ibidem "Uit de Tresorie", p. 81.
18. R van Driessche, doctoraat, O.C., Tekst, p. 250; Bijlagen, D. II, p. 301; Ibidem "Uit de Tresorie", 1999, pp. 16, 81.
19. E. Dhanens, O.C., p. 143.
20. R. de Schrijver, Albert van Coxie, in: Nationaal Biografisch Woordenboek, Brussel, 1970, D. 4, kol.193-196.

Arch. Dr. Roger van Driessche

DOCUMENTEN

Proces van de pastoor en de kerk - meesters van de Sint-Jacobskerk te Gent in verband met:

- een nieuw schilderij op het hoogaltaar - een nieuw orgel

-1-

1577, 23 Februari

Copie

An myne heeren vanden Raede

supplierende verhooghen in alle reverentie de pasteurs ende kerckmeesters van Sente Jacobs kercke binnen deser stede van Ghendt / hoe dat myn heere den Prelaet van Ste Pieters neffens Ghendt der voorseide kercke ghepresenteert heeft de somme van XXV Ib grooten ter hulpe van eene nyeuwe taefele opden hooghen altaer ende eene nyeuwe orghele binnen der voorseide kercke ghe-

daen maken / up weleke somme de voomoemde Prelaet betaelt heeft tût vyf-thien ponden grooten / ende hoewel hy de resterende thien ponden groon ooc behoorde betaelt thebben blyft danof in ghebreke ten griefne ende interesse vande voorseide kercke / Dit ghemerct believe den hove den suppleanten te verleenen commissie vut crachte van den welcke den voornoemden Prelaet bevel ghedaen zij dat hy den suppleanten promptelyck uplegghe ende betalne de voorschrevene resterende thien ponden grooten ende int cas van oppositie ofte di laye ghedachtvaert te compareren hier int hof teenen competenten daeghe omme te tooghen de cause van diere / zo zult weI doen //

Bovenaan in de rand: Zy ghetoocht partye actum den XXIIIen Februari 1577

Rijksarchief te Gent, Fonds St-Pietersabdij, II reeks, or 588.

-2-

1577, Maart

Mijn heere den Prelaet van Ste Pieters neffens Ghendt verweerdere ghesien hebbende de requeste tsijnen laste hier thove ghepresenteerd op den XXIII Februari 77 van wegghen de pasteurs ende kerckmeesters van St-Jacobs binnen deser stede van Ghent suppleanten ende daerup procederende tendert ten fyne dat de voomoemde suppleanten zullen verclaerst zyn niet ontfanghelick emmers alsnoch met condemnatie van costen / Gemerct de verweerdere doende de belofte van den XXV Ib gr byden voomoemde requeste gheroert, besproken heeft dat men hem als wesende Patroon vande voomoemde kercke in pontificalibus schilderen ende zetten zoude upde tafele, tot tmaecken vande weI de voomoemde XXV Ib grooten belooft zyn gheweest tot een memorie van t voornoemde zyn patronaetschap twelcke de suppleanten niet vulcommen noch ghedaen doen en hebben als waeren zy notoirelyck alsnoch niet ontfanghelick noch ghefondeert en zyn omme sverweorders laste theesschene de X Ib gro. in questen reste vande voornoemde XXV Ib. gr. Cum certum sit in omnium genere contractus non dari efficacem actionem illis, ... ja es de verweerdere zelve ghefondeert omme te repeterene ende behouden en de XV Ib. gr. by hem betaelt, tot onderstont zy suppleanten tgheundt voorscreven vulcommen hebben / daerof de verweerdere oock protsesteert, te meer midts dat de verweerdere noynt belooft en heeft yet te contribueren ofte ghevene tot tmaecken vande nieuwe orghele, hoewei de suppleanten jeghens de waerhey tselve zeer stoutelyck zyn allegierende.

Ibidem, II reeks, nr 588

1577, 29 April

Duplique omme mynen heere den Prelaet van Ste Pieters

... jeghens timpertinent en mindam warachtich up den XII deser maendt marty
77 hier thove ghedient by de pasteurs ende kerckmeesters van St Jacobs...

- I. Alvooren employert de verweerdere voor duplyque de rechten ende redenen in zyne voorgaende andworde begrepen daertoe voeghende dit naer volghende tût betooghe van sheeschers omghelt
- II. Ende eerst hoe dat hy hebbende ghedaen visiteren by meesters schilders de tafele danof hier questie es heeft vut heurlieder rapport verstaen dat d'allegatien vande suppleanten frivol zyn ende in partije jeghens de warheyte gheposeert.
- III. Zondelijnghe ghemerckt datmen vut der inspectie van buyten dueren vande voornoemde authaertafele / dezelve maer ghevrocht en vindt met wit en zwardt alof die maer ghedootverrewt en hadde gheweest ende bijdien omme salva tabule substantia den verweerdere daer neffens decenti loco pontificalibus de doen schilderen als patroon vande voornoemde kercke zoo de heeschers zelve kennen eens gheconstenteert ende te vreden gheweest thebbende
- IIII. Ende midts tzelve byden heeschers doende vulcommen / es de verweerdere te vreden de thien ponden grooten in questien den heeschers te betalen tvoorseide werck ghedaen zynde daermede hy verweerdere in allen ghevalle schuldick es te ghestaen
- V. Te meer midts de (zoo voorseit es) heerschers daerinne eens ghewillekuert hebben, ende dat het zelf noch geschieden mach zonder corruptie vande reste vande wercke, ende dat boven dien de voornoemde thien ponden grooten onghelt meer dan souffisant zijn om het gheunt voorsereven te vulcommene dies hem de verweerdere es sterck maeckende met presentatie van te betalen zulex als daeranne, boven de voornoemde thien ponden grooten gheemployert zoude moghen worden.
- VI. Hiertoe oock ghevoucht dat de heerschers omghelyck hebben met de verweerdere (qui ex liberalitate sua convenitur) tam acerbe tagierene ende eenen zynen zoo redelycke petitie ten presentatie te refragiene, te meer midts dat de voornoemde schilderije es dienende tot een memorie ende conservatie van tvoornoemde sverweorders rechte van patronnatschap daerby de heerschers geen prejudicie en connen hebben.

Midts welk de verweerdere sustineert met de voornoemde zyne presentatien te ghestaene ende de heerschers daerenboven te zyne niet ontfanghlyck met heesch van costen.

Ibidem, II reeks, nr 588

-4-

1577, 6 Mei

Copie

De Pasteurs ende kerckmeesters van Ste Jacobs kercke binnen deser stede van Ghent ghezien hebbende de duplycke ghedient by myn heere den prelaet van Sente Pieters ende daerup procederende employeren voor tryplycque dinhouden van huerlieder scriftueren zondelinghe de conclusies by requeste ghenouch hopende daerinne wel ghefondeerd te zyne ende tobtinerende met adjudicaen van costen//

Ende te zegghene byden Ilen artikele dat dallegatien van de suppleanten zouden frivol wesen ende in partie jehens de waerheyt ghestelt / hopende tzelve souffisantelyck te doen blycken dat zy den schildere hebben vul betaelt midts hy heeft vulcommen de bespreken ende conditie by voorwaerde begrepen zoo vande dueren als van binnen schilderije.

Dat de dueren gewrocht zyn met wit ende zwert es zoo vulschildert dat niet moghelic en waere in pontificalibus naer den heersch den verweerdere te doen schilderen dan trasserende ende wyrend de beelden daerup ghestelt zulcx men in ghelycke tafelen van buuten es ghewone naer zynen heersch te doene//

Soo dat gheene redene en waere tghene dat becost es gheweest byde ghemeente vut te doene thuerlieder coste omme den voornoemden Prelaet als patroon daerinne te stellen ende de eere vande tafele te draeghene al of hy ie becost hadde / twelcke hy wel schuldich was te doene begheerend deere als patroon daarvan thebben / zoo zijn voorzaten notable ghelaesveynsteren thuerlieder coste der kercke ghegheven hebben//

Ende alzo de ghemeente bet an LX lb. gr. cost ghehad hadden van thoutwerck van zelve grooten aultaer / estimeerden dat de voornoemde Prelaet ten minsten de schilderije zoude betaelt hebben / ende daeromme zouden zy huerlieder ghedeputeerde omme hem tzelve voor ooghe te legghene / ende dat hy hem alzo in pontificalibus zoude doen stellen ende wetende dat hy als patroon wel schuldich zoude gheweest hebben zulcx te doene zoo verre hy in

pontificalibus gheaccepteert hadde hem zelve te laeten schilderen heeft expresselyck gherefuseert die eere te willen hebben / ende verboden datmen daerinne niet en zoude stellen zoo souffisantelyck int cas van loochenynghe blycken zal /

Belovende totten wercke ter assistentie vande ghemeente te ghevene XXV lb. gr. zoo myn heere den prelaet van Baudeloo ende meer andere daertoe huerlieder liberalicheyt ghetoocht hebben //

Ende zoo verre yemandt particulierlyck sichtent hem belooft hebben daerinne te doen stellen als dies gheen last hebbende van de collegie // mach den zelve toespreken ende bedwingen zoo hy te Raede werdt //

Nietmin zoo verre den prelaet wilt die eere hebben dat hy als patroon zoo hy schijnt te begheerne der kercke een notable stick heeft gheschoncken ende tcollegie de penninghen die zy den schilder betaelt hebben to IIIICe guldens restitueren daerup defalquierende de XV lb grooten by hem ghegheven / zijn alsnoch te vreden dat hy met de zelve dueren zynen wille doe / ende hem daerup doe zetten naer zyn goetdyncken / ende zullen hem bedancken / wandt zy de pennighen wel van doen hebben tot tmaken van den orghele / ende zoude een cleen zaecke wesen voor een notabel prelaet ende darne kercke zeer soulageren hopende dat hy daerinne zyne bene volentie zal tooghen //

Anderssins waere onredelick te doen verwercken de thien ponden gr. eens daertoe ghejont / naer dat het zelve vulcommen ende byde ghemeente totalick becost ende betaelt es upde belofte vande voorseide XXV lb. gr. ende van dandere notable persoonen wien daerduere onghelt ghedaan zoude werden // Midts welcken rejecterende sverweerderss presentatie persisterend by huerlieder conclusies met heersch van kosten

Op de rugzijde: n°5 Proces (onleesbaar woord) kerckmeesters van St-Jacobs, touchierend die schilderye vanden hooghen autaar

Ibidem, II reeks, nr 588

-5-

1577, 31 Mei

Mijn heere den Prelaet van Ste. Pieters verweerdere guadruplycquierende jeghens tgheschrift hier thove ghedient by pasteurs metgaeders meester Charles de Lespenoy Raedt ordinaire hier in thof, Joos Sanders ende andere hueren medeghesellen kerckmeesters van St Jacobs binnen deser stede van Ghendt

gheweest hebbende tell daghe vande eerste ende tweeste presentatien in questen supplianten op den VIen may laetstleden accepteert alvooren tsynen voordeele de kennessen by de suppleanten ghedaen in IIIIe, V^e ende VIe article van heurlieder replycque / daerby naectelyck blyckt dat de intentie vande verweerdere was opde zelve tafele in pontificalibus geschildert te zijne zoo der suppleanten confreren zelve ghepresenteert hebben / ende oock ten dien fijne zoo zij zegghen gheschreven hebben anden schildereerre de welcke om de verlichtijnghe van zynen weercke hemlieden suppleanten abuserende mach gheseyt hebben te laete te commene want blyckt om ghenoughen noch tertyt by tyde zynde om tzeve te laeten vulcommene niet jeghenstaende de frivole excusen by den VI^m artickel van triplique ghestelt //

By den welcken meer dan onredene es byden suppleanten te willen exigeren de X lb. groon in questien als niet vulcommene hebbende de intentie van den verweerdere die up zulck respect ja in vorme van contrepande noyt en heeft willen scheeden vande voorseide restende X lb grooten van de tafele ghesien ende of zij suppleanten hem verweerdere daerup hadden doen schilderen soo zy diversis vicibus ghepresenteert hadden meenende met sulcke woorden de voorsereven X lb. gr. te lichtene ende naerderhandt de voorserevene schildere in tali forma niet te laeten vulcommene //

Item welcke beduchtende de verweerdere heeft eens de zelve X ponden grooten doen presenteren deur zynen secretaris behoudens de suppleanten ghelibelleerde quictancie gheven zoude met obligatie van tzelve werck met den verweerdere in pontificalibus te laeten vulmaeckene nemaer midts zijlieden ontdeckende heurlieden secrete meenynghe als by den voorghaenden article gheroert es niet en wilden hanteeckenen / zoo zijn de zelve X ponden grooten byden voornoemden secretaris werderomme zynen heere ende meester ghelevert gheweest //

By den welcke cesserer alle de allegatien gherourt int V^e, VIe ende ander artyclen van heurlieder triplicque maeckende groote leven vande verweerdere hem zelve te laeten schilderen ghemerckt tzelve zulcx te laeten doene de suppleanten wel geobligiert waeren racione Juris patronatus zonder specificite te denoteren sverweeders persoone anders dan met zyne digniteyt als patroon daermede andere goetwilleghen gheen participatie en hebben als zyne kercke privative competerende //

Item zonder dat der suppleanten argumenten de consideren doet / daer zy in 't VIe article van heurlieder triplicque willen yemandt van heurlieder confreren imputeren particuliere belofte want zijlieden generaelick tprincipael different van verweerdere van twerck metter schilderie van sverweeders digniteyt te doen maeckene / blyckt byde voorsereven V^e ende VIe article van heurlieder replycque als voorsereven es //

Item zoo datter niet en resteert dan blyckende de plaetse daertoe bequame wesende alsby sverweerders duplycque gheseyt es / byden suppleanten taccepterene de presentatie vanden verweerdere byden zelve duplycque ghedaen / Oftre by faulte van acceptatie verclaerst te werdene tot heurlieder conclusien te zyne niet ontfanghelyck ende ghecondemneert inde costen van desen vervolghe dies hem de verweerdere ghetroot in rechte ende discretie vanden hove //

(get.) van Hamme

Rijksarchief te Gent, Fonds St-Pietersabdij, II reeks, nr 588

MIJN OOM EMILE

Beroemde en beruchte Gentenaars zijn er met dozijnen geweest. Ze zijn gekend en worden regelmatig aan ons herinnerd al dan niet met de nodige luister.

Daarnaast zijn er talloze andere Gentenaars geweest die, zoals de meesten van ons, gewoon dag in, dag uit hun leven geleid hebben naar best vermogen. Dit leven wordt beïnvloed door factoren zoals de omgeving waarin wij opgroeien, de tijd waarin wij leven, de opvoeding die wij genieten...

Het is misschien nuttig al deze “gewone” burgers die ons vooraf gingen in de tijd te gedenken.

Over zo een “doodgewone” mens, Emile Hendricx, wil ik u iets vertellen. Emile werd te Gent geboren op 10 januari 1866 als oudste van 6 kinderen. Hij was mijn grootoom, de broer van mijn grootmoeder langs moeders zijde. Wij woonden bij hem in, in een rijhuis nabij St-Pietersstation. Wij, dat waren mijn ouders, ik en mijn grootmoeder Marie Victoire. Emile’s vader was geboren in 1832 en moet een zekere zin voor humor gehad hebben want hij noemde zijn zoons Emilius, Nestor, Archilles en Hector, zijn dochters Irma en Marie.

Emile in werkkledij

Emile is begonnen werken, ik vermoed op 15-jarige leeftijd, zijn beroep was Behanger-Garnierder of zoals wij in Gent zeggen “Tapessier”.

Zijn eerste werkgever was de firma Rysenaer in de Burgstraat. Begonnen in 1881, zou hij bij dezelfde werkgever blijven tot in 1946. Neen, dat is geen drukfout. Hij heeft 65 jaar voor dezelfde baas gewerkt. Geen sprake dus van vervroegd pensioen of brugpensioen!

Waaruit bestond zijn werk?

Vroeger, en zeker tot in de zestiger jaren, was het de gewoonte dat de mensen thuis overleden en niet in een ziekenhuis of ouderlingenhoeve. Voor de plechtige begrafenis werd dan in het huis van de overledene een rouwkapel opgesteld, met in het midden de lijkstrijk, en familie, kennissen en vrienden konden aldus een laatste groet brengen.

Zo een rouwkapel kon heel omslachtig zijn met veel zwarte gordijnen en kandelaars.

Aan de buitendeur werd een “markieze” gemonteerd, ook zwarte gordijnen met zilveren motieven en mooi gedrapeerd.

Het was onze Emile zijn werk zo een rouwkapel te gaan opbouwen.

Dit gebeurde de dag zelf van de

begraving en moest dus “operationeel” zijn voor dag en dauw. Dan maar om 5 uur ‘s morgens opstaan en met de volgeladen stootkar optrekken! Geen auto dus. In het beste geval was dat met paard en kar als de plechtigheid in Melle of Deurle gebeurde. En in alle weersomstandigheden!

Soms moest zelfs nog het lijk gekist worden! Dat is geen aangename taak! Als men een lijk dat al een paar dagen in een niet gekoeld lokaal verplaatst dan

komen uiterst onaangename geuren vrij!

Het was dan ook normaal en de goede gewoonte dat die mannen een flinke “dreupel” aangeboden werd om terug op hun positieven te komen.

Een volgeladen stootkar duwen is een zware taak. Gelukkig zijn er op de terugweg genoeg herbergen om uw dorst te lessen en te helpen terug thuis te geraken. Het gebeurde dan ook meer dan eens dat Emile flink aangeschoten thuis kwam. Tot grote ergernis van zijn zuster Marie, die niet aarzelde om hem dan de levieten te lezen.

Gelukkig bestonden nog geen “Wodka”-controles!

Voor vele gelegenheden werd beroep gedaan op de firma Rysenaer: stoelen zetten bij manifestaties: honderden houten plooiestoelen mooi op een rij!

Ook voor de versiering van de feestpaleizen in het Citadelpark - bvb. bij de Floraliën - kwam Emile in actie. Lange gekleurde doeken werden aan en tussen ijzeren gebinten vastgemaakt. De specialiteit van onze behanger-garnierder was dan staande boven

Emile Hendricx met mevr. Rysenaer

op zijn ladder, zonder er van af te komen, van de ene naar de andere paal te zwieren!

Emile zijn idool was ongetwijfeld zijn bazin Mevr. Wed. Rysenaer! Zij had bij het overlijden van haar echtgenoot de zaak overgenomen en, voor een vrouw was dat in die tijd toch ongewoon. Voor haar zou Emile door het vuur gegaan zijn.

Emile kon dus goed overweg met een “drupke”. ‘s Avonds bestond zijn eten uit een stapel boterhammen met een flinke laag “smout” besmeerd en dat alles doorgespoeld met een grote kop straffe koffie. Gevolg: flinke nachtmerries. Hij had zowat een standaarddroom die steeds

3 maart 1952 - Feest in de Burgstraat

eindigde met de kreet “Marie, Marie, muurd! muurd! Hij had een krachtige stem die tot 3 huizen verder te horen was, maar de geburen kenden Emile en bleven bij dit hulpgeroep rustig doorslapen.

In 1946 op 80-jarige leeftijd besloot hij dan toch maar te stoppen met werken en thuis te blijven.

In de vroege winteravonden, in het schemerdonker en na het maken van mijn huiswerk zat ik rustig naast nonkel Emile en luisterde naar de verhalen van de vervlogen jaren die hij soms wel kwijt wou. De mondelinge overlevering was hier in volle actie. Zo vertelde hij mij dat zijn vader geweten had hoe de boeren met riek en zeis optrokken tegen het bouwen van “den ijzeren weg” die door hun land zou trekken omdat die stoomtrein hun koebeesten van de schrik zou doen doodvallen. Mondelinge overlevering van 3 generaties.

Als tijdverdrijf had hij zijn dagelijkse krant en zijn pijpje of soms een sigaar of een sigaretje.

In 1952 werd hem dan het arbeidersteken toegekend van de Kroonorde met gouden palmen! Er werd feest gehouden bij zijn werkgever in de Burgstraat. Aanwezig waren o.a. volksvertegenwoordiger C. Struyvelt en burgemeester E. Claeys.

Als geschenk kreeg hij een mooie zetel.

Emile voelde zich daarna alleen, zijn zuster was overleden, evenals de meesten van zijn tijdgenoten rond hem, enkel jongere mensen zoals ik, die naar wilde muziek op de radio luisterden!

Emile was levensmoe. Hij overleed op 21 december 1955, 20 dagen voor zijn 90e verjaardag. Dit was leven!

Gwijde van Gent
Januari 2005

GENTSE MEMORIEDAGEN: 12-13-14 AUGUSTUS

12 Augustus 1262

Dood van Theodorus, de 43e Abt van de St-Baafsabdij. Deze geleerde man werd geboren in Maldegem. Hij was Abt sedert 1251.

12 Augustus 1296

Dood van Jean I, de 44e Abt van de St-Baafsabdij.

De familienaam van deze zoon van een pachter van de Abdij was Vromand. Hij had Theodorus opgevolgd in 1262. Wegens gezondheidsproblemen legde hij zijn ambt neer in 1295.

12 Augustus 1336

Decreet van Edward III waarbij de uitvoer van grondstoffen (Wol!) verboden wordt.

12 Augustus 1789

Geboorte te Gent van Karel Vervier.

Hij studeerde eerst aan de Ecole Centrale in Gent, later in Parijs.

Deze letterkundige was bankier van 1808 tot 1814, waarna hij Ontvanger van

de Belastingen werd in Eeklo.

Alhoewel Orangist was hij Senator vanaf 1831. Zetelde in de Provincieraad van 1836 tot 1870.

Van 1836 tot 1872 was hij Voorzitter van de Stedelijke “Commissie van Monumenten en Stadsgezichten”.

Toen de Loge “Les Vrais Amis” de Achtersikkel verliet, bleef hij er (als Grootmeester) de eigenaar van. Hij verkocht de Achtersikkel in 1865 aan de Loge “La Liberté”.

Hij stierf op zijn kasteel in Waarschoot op 20 Oktober 1872. Aanvankelijk begraven op het kerkhof van de Wasstraat werd hij in 1878 overgebracht naar het kerkhof van de Brugse Poort.

12 Augustus 1808

Dood te Gent van Jean Robert Graham.

Hij werd geboren te Maastricht op 9 Januari 1748.

Deze gefortuneerde advocaat kwam naar Gent vóór de Brabantse Omwenteling bij dewelke hij geen enkele rol speelde, evenmin gedurende de Eerste Oostenrijkse Restauratie.

In 1794 wordt hij door de Fransen aangesteld als Voorzitter van de Municipale Raad. Reeds in 1794 dient hij zijn ontslag in. Wegens zijn competentie in financiële aangelegenheden wordt hij in Dendermonde belast met het innen der belastingen.

Op 25 November 1795 benoemt Napoleon hem tot Prefect van het Departement “Indre et Loire”. Hij neemt zijn ontslag op 21 Januari 1801. Hij komt terug naar Gent waar hij lid wordt van de “Conseil général de la Préfecture”.

Volgens Pierre Kluyskens was hij het prototype van de verrader en was hij zeer ambitieus. Verkocht en verknocht aan de bezetter. Zijn redevoeringen overtroffen in platheid al wat men zich kan inbeelden. Een Fransman noemde hem: “L’homme le plus hypocrite qu’on puisse trouver”.

12 Augustus 1810

Ekkergemkerk wordt opnieuw opengesteld voor de eredienst.

12 Augustus 1838

Plechtige inhuldiging in de Zuidstatie van de spoorlijn Gent-Brugge.

12 Augustus 1850

Geboorte van Paul Fredericq.

In Gent is er wel een Paul Fredericqstraat, maar zouden de Gentenaars weten wie die man was?

Hij was de zoon van de populaire geneesheer Cesar die een halfbroer was van Rosalie en Virginie Loverling.

Paul Fredericq (1850-1920) - Foto genomen tijdens zijn gevangenschap in Duitsland

Na alhier het Atheneum gedaan te hebben ging hij studeren aan de “Ecole Normale des Humanités” in Luik. Na les gegeven te hebben in het Gemeentelijk College van Mechelen en aan het Atheneum van Arlon werd hij in 1875 leraar benoemd aan zijn oude school, het Gents Atheneum. In hetzelfde jaar behaalt hij hier zijn diploma van Doctor in de Historische Wetenschappen.

In 1879 wordt hij Hoogleraar aan de Universiteit van Luik en in 1883 aan deze van Gent. Hij doctoreert er geschiedenis, alsmede Germaanse en in het bijzonder de Vlaamse Letterkunde.

Als overtuigde liberale flamingant was hij gedurende meer dan 30 jaar Voorzitter van de Gentse Afdeling van het Willemsfonds.

Hij was een van de bezielers van de Pacificatiefeesten van 1876 en was de opsteller van het album dat er aan gewijd was. Men beweert dat de studie die hij aan dit onderwerp wijdde er de oorzaak van was dat hij Protestant werd.

Toen hij in 1887 lid werd van de stedelijke “Commissie van Monumenten en Stadsgezichten” lanceerde hij er het idee ook de gevels van privéwoningen te beschermen en te restaureren.

Hij was mede-oprichter en werkpaard van “Hooger Onderwijs voor het Volk” dat in 1892 gesticht werd. Het Comité vergaderde steeds in zijn huis in de Winkelstraat en de eerste les “Inleiding tot de Studie van de Nederlandse Letterkunde” werd door hem gegeven.

In 1916 werd hij, samen met Henri Pirenne als gijzelaar naar Duitsland weggevoerd.

Hij kwam pas in 1918 terug en werd de eerste na-oorlogse Rector van de Universiteit.

Maar hij was uit gevangenschap teruggekomen als een geknakt man en reeds in April 1919 moest Pirenne het rectorship overnemen.

Hij stierf in 1920 in zijn huis in de Winkelstraat waar hij als vrijgezel woonde.

Paul Fredericq die lid was van de Vrijmetselaarsloge “Le Septentrion” werd begraven op het kerkhof van Mariakerke in de grafkelder van zijn vader Cesar. Zijn uiterst rijke bibliotheek had hij gelegeerd aan de Universiteit.

Op initiatief van het Willemsfonds werd in 1926 aan zijn huis in de Winkelstraat een gedenkplaat aangebracht.

12 Augustus 1860

Geboorte van Alfons Van Werveke in een nu verdwenen klein huisje in de schaduw van het Gravensteen.

Na studies aan de Normaalschool begint hij zijn carrière als onderwijzer in de

Stadsschool van de Onderstraat, maar gaat vrij vlug over naar de Rijksmiddelbare school op de Bisdomkaai waar hij eerst studiemeester is en daarna leraar wordt.

Van jongsaf betoont hij een sterke interesse voor al wat het Gents verleden betreft en op 21-jarige leeftijd is hij reeds medewerker van het blad “Het Volksbelang”.

Geërgerd door het feit dat men onze mooie gevels hoe langer hoe meer laat vervallen, erger nog, men ze ongestraft kan vernietigen, zet hij een campagne op touw om zo veel mogelijk van deze gevels te redden. Toch wel merkwaardig, dat is nu meer dan een eeuw geleden en wij zitten nog altijd met hetzelfde probleem.

Gedurende 27 jaar zou hij in “Het Volksbelang” het goede woord verkondigen, om nadien de strijd voor het behoud van ons cultuurhistorisch patrimonium verder te zetten in andere bladen. Er bestaat geen Gents onderwerp, of het kende de gepassioneerde interesse van Alfons Van Werveke, zo de paleografie, anders gezegd de wetenschap der oude geschriften. Zijn belangstelling daarvoor is uitermate groot, maar vele van die geschriften zijn opgesteld in het Latijn. Geen bezwaar, Van Werveke maakt zich vlug het Latijn meester.

Gedurende meer dan 10 jaar zou hij volledig belangloos en zonder de minste vergoeding 4 kranten: de Gazette van Gend, Het Laatste Nieuws, de Vooruit en La Flandre Libérale, wekelijks een Oudheidkundige kroniek bezorgen.

Wanneer in 1893 de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent opgericht wordt, is hij natuurlijk een der medestichters.

In 1899 wordt hij benoemd tot Conservator van het Oudheidkundig Museum en zou dit gedurende 30 jaar blijven.

Hij is vanzelfsprekend lid van de stedelijke “Commissie van Monumenten en Stadsgezichten” en in 1923 is hij medestichter van de Oostvlaamse Afdeling van de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedschoon”.

Het is totaal onbegonnen werk hier ook maar een bondig overzicht te geven van al wat hij gepubliceerd heeft en nog steeds graag geraadpleegd wordt. Hij stierf op 21 Oktober 1932 te St-Denijs-Westrem, in het huis van zijn zoon Hans waar hij inwoonde.

Zijn graf op het kerkhof van St-Denijs-Westrem bestaat niet meer.

12 Augustus 1896

Geboorte in een cité'tje in de Karperstraat van Achilles Mussche, als zoon van een huisschilder en een vlasspinster.

Activist in de Eerste Wereldoorlog, verzetsman in de tweede.

Van 1928 tot 1948 was hij leraar Nederlands aan de Normaalschool. Werd

daarna Inspecteur van Germaanse talen aan de Normaalscholen.
Deze socialist was verschillende jaren voorzitter van het “Vermeylenfonds”.
In 1966 werd hij lid van de “Vlaamse Academie voor Taal en Letterkunde”.
Schreef o.m. “Aan de voet van het Belfort”, een verzenbundel en “De Twee
Vaderlanden”, een biografie van Rosa Luxemburg.
Hij stierf op 30 Augustus 1974.

13 Augustus 1475

Dood van Philippe Courault I.

Deze 57e Abt van de St-Pietersabdij (1444-1471) was van Franse origine. Zijn naam op een correcte manier schrijven moet destijds een hele opgave geweest zijn, want wij komen hem ook tegen als Conrault, Conrould, Van Courould, Conrould de Polignac.

Op 3 November 1448 was hij aanwezig bij de inwijding van de muurschildering van Nabor Martin in de kapel van het Groot Vleeshuis en op 25 Mei 1462 legde hij de eerste steen van de nieuwe toren van St-Baafs.

13 Augustus 1699

Dood te Wenen van Pater Marcus ab Aviano.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2003 - N° 6 - pp. 400-401.

13 Augustus 1793

“Tot Loven is ‘s morgens om acht uren, uytgeroepen tot Primus der Universiteyt van Loven, den seer geleerden Heer Joannes Baptiste Hellebaut, geboortig der stad Gend. Den gemelden Heer heeft syne eerste schole gehoord by de Eerw. Paters Augustynen in Gend; de tweede, derde en vierde Scholen zyner studiën, en dry maenden der vyfde gehoord in het Koninglyk Collegie in Gend, tot den oogenblik dat het selve Collegie door tydsomstandigheden is gesuspendeerd geweest; voorders heeft hy syne sesde Schole gehoord in het Collegie der H. Dryvuldigheyd tot Loven; en syne Philosophie in de Paedagogie de Lelie”.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2006 - N° 3 - pp. 190-192.

13 Augustus 1812

Geboorte van Polydoor Vander Meersch.

Deze Staatsarchivaris in Gent werd rond de jaren 1850 door de “Maetschappij

der Vlaamsche Bibliophilen” gelast met het uitpluizen van de bestaande exemplaren van het Memorieboek der Stad Gent.

In 1852 verscheen het eerste deel handelend over de periode 1301-1500.

Het 2e deel verscheen in 1853, het 3e in 1854, het 4e en laatste deel in 1861.

Hij is ook de auteur van “La ville de Gand considérée comme place forte”.

Hij stierf te Gent op 29 April 1868.

13 Augustus 1832

Besluit van het Stedelijk Bestuur waarbij het Koninklijk College hervormd wordt tot het Atheneum.

Dit Koninklijk College werd gesticht bij een Besluit van de Municipale Raad op 9 September 1814 in de lokalen van het vroegere Lyceum. (Oude Baudeloo-abdij).

Bij het losmaken van Holland werd de naam veranderd in “Municipaal College”.

Het werd bestuurd door de Burgemeester, bijgestaan door een Commissie van 6 leden.

Het programma voorzag 6 klassen voor het onderwijs in Latijn, Grieks, Mythologie, Geschiedenis van de Oudheid en deze van de 17 Provinciën, Aardrijkskunde en Wiskunde.

In 1816 werd er het taalonderricht in het Nederlands aan toegevoegd.

13 Augustus 1844

Dood van de kunstschilder Pierre Van Huffel.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 1999 - N° 2 - p. 107.

13 Augustus 1855

Plechtige inhuldiging van de Nieuwbrug.

Zij werd afgebroken bij het dempen van de Reep in 1960.

14 Augustus 1478

Erkenning van de Rederijkerskamer “Mariën Theeren”.

Zij was een van de 5 Gentse Rederijkerskamers en bestond reeds vóór haar erkenning.

Een van haar bekendste leden was Marcus Van Vaernewtck.

14 Augustus 1568

Men plaatst nieuwe O.L.V. beelden als vervanging van de oude die vernietigd werden door de Beeldenstormers.

“Ten zelve daghe heeft men voor tvleeschuus upgherecht een neue Onse Vrouwe beelde, want de oudde was over twee jaren bijde beeldebreekers afgeworpen; also ooc up andere plaatsen voor de huusen zyn de afgeworpene beelden van nieus opghesteld.”

14 Augustus 1578

“Den 14 augusty wierdt voor het stadhuis gebracht eene groote muete, om die zig zouden droncke drincken op te wachten, daerinne te stellene ter correctie.”

14 Augustus 1581

De zieke bisschopen van Brugge en Ieper, nog steeds opgesloten in het Sausselet, worden vrijgelaten in ruil voor gevangenen van de Malcontenten.

14 Augustus 1823

Geboorte van Karel Miry.

Deze populaire Gentse toondichter stamde uit een arbeidersgezin uit het Brandstraatje en uit een zeer muzikale familie; zijn oom Pieter was violist in de Gentse opera en 3 van zijn tantes, Sophie, Pauline en Virginie waren de belangrijkste zangeressen van “Broedermin en Taelijver”.

Zijn muzikale aanleg bleek al vlug toen hij regelmatig een van zijn ooms vergezelde die een “speleman” was en als dusdanig feesten en bruiloften ging opfleuren met opwekkende dansdeuntjes. Het duurde niet lang of de jonge Karel was hem daarbij behulpzaam. Het was dus logisch dat hij terecht kwam in het Conservatorium waar hij een degelijke opleiding genoot onder Mengal. Na zijn studies debuteerde hij in het orkest van “den Franschen Theater” waar hij de grote trom en de triangel hanteerde.

Maar Miry was meer waard dan dat en het duurde niet lang of hij werd dirigent van de Waux-Hall-concerten in Brussel.

Van 1850 tot 1858 leidde hij het befaamd zangkoor van de “Melomanen”. Van 1849 tot 1870 dirigeerde hij het orkest van de Opera. Hij was Professor van Harmonie aan ons Conservatorium en werd er tenslotte de Onderdirecteur van.

In 1875 werd hij Inspecteur van het muziekonderwijs in de Gentse stadsscho-

len en in 1881 Inspecteur van de muziekscholen in ons land.

Karel was een zeer productieve componist, gedurende lange tijd werkte hij samen met Hippoliet Van Peene die zijn nonkel werd toen hij trouwde met Karel's tante Virginie Miry. Van Peene schudde de toneelstukken uit zijn mouw en Miry zette er prompt de muziek op.

De joviale Miry was het prototype van de geestdriftige romanticus, hij was enorm populair in Gent en als de Gentenaers het over hem hadden spraken zij gewoonlijk van "Onze Kaorel".

Moeten wij er aan herinneren dat zijn populairste stuk nog dagelijks gezongen wordt?

Hij zal het wel nooit gedacht hebben, toen hij in 1847 in zijn huis in de Twaalfkamerenstraat zijn "Vlaamsche Leeuw" componeerde, dat dit lied onsterfelijk zou worden. Dat hij een belangrijk deel van de melodie gaan ontleenen was bij Robert Schumann gaf hij zelf graag toe, maar zei hij; Ik vond het zo mooi, dat ik mij niet heb kunnen weerhouden het er tussen te schuiven." Karel Miry stierf op 3 Oktober 1889.

14 Augustus 1854

Na 15 jaar beneden te zijn geweest, wordt de Draak op de nieuwe gietijzeren toren van het Belfort gehesen.

14 Augustus 1871

Dood van Philip Blommaert.

Hij werd hier geboren op 27 Augustus 1809.

Hij studeerde Rechten aan onze Universiteit, maar liep terzelfdertijd ook college bij Professor Schrant die de Nederlandse Letteren doceerde.

In 1832 publiceerde hij een manifest "Aenmerkingen over de verwaerloozing der Nederduytsche Tael." In Gent kon er niets gebeuren op het gebied van de Vlaamse Taal- of Letterkunde of Blommaert was er bij. Samen met Constant-Philippe Serrure, die de eerste Vlaamse cursus gaf aan de Universiteit, stichtte hij de "Maetschappij der Vlaamsche Bibliophilen" die tal van oude Vlaamse geschriften heruitgaf, o.m. "Van die Beroerlicke tyden in die Nederlanden, voornamelijk in Ghent, 1566-1568" van Marcus Van Vaernewyck.

Al deze heruitgaven zijn nu zeer zeldzaam geworden en als men ze ooit nog tegenkomt in het antiquariaat mag men er een klein fortuin voor neertellen.

Wanneer in 1834 het tijdschrift "Nederduytsche Letteroefeningen" gesticht wordt, zijn Blommaert en Serrure erbij. Hij was een trouwe medewerker van

tal van publicaties, o.m. van “De Gazette van Gend”, het “Belgisch Museum”, het “Nederduytsch Letterkundig Jaarboekje” het “Kunst- en Letterblad”, enz. Hij schreef talrijke essays, o.m. over de Kamers van Rhetorica te Gent, de “Geschiedenis van de Gentse Toneelgenootschappen”, de “Nederduytsche schrijvers van Gent”, een chronologische handleiding van de Nederduytsche Letterkundige, enz. Ook nog een “Aloude Geschiedenis van Vlaenderen” en, benevens “Oudvlaemsche Gedichten”, gaf hij ook nog het “Dagboek van De Kempenaere” uit dat de toestand in Gent behandelt gedurende de godsdienst-troebelen.

Wanneer hier in 1846 een “Vlaemsch Gezelschap” gesticht wordt is Blommaert er natuurlijk bij. Dit gezelschap had na de opstand in Frankrijk in 1848 een gewapend vrijkorps opgericht dat oefende met (oude) geweren omdat het bevreesd was voor de inpalming door Frankrijk. Zij durfden dan ook wel eens de ruiten gaan inslaan bij personaliteiten die ze verdacht vonden, iets wat tot het ontslag leidde van tal van leden.

Moeten wij er aan toevoegen dat toen het Willemsfonds gesticht werd hij een der medestichters was?

Hij werd begraven op het nu verdwenen kerkhof van De Smetstraat.

14 Augustus 1965

Dood van Georges Nachez.

Deze licentiaat in de Handels- en Consulaire Wetenschappen werd geboren op 1 Februari 1899. Directeur van “Vooruit” en socialistische Schepen van Onderwijs van 1944 tot 1946 en van Openbare Werken van 1952 tot 1958.

Op zijn voorstel werd in 1946 het “Museum voor de Geschiedenis der Wetenschappen” gesticht en het is aan hem dat wij de Watersportbaan (1955) te danken hebben. Zijn belangstelling daarvoor was te verklaren door het feit dat hij van 1961 tot 1965 Voorzitter was van de “Sport Nautique” waarvan hij vroeger reeds trainer geweest was.

Georges Nachez (1899-1965)

14 Augustus 1976

Dood van Georges Rieder. Hij werd geboren op 29 Juni 1887. Deze zoon van een schoenmaker behaalde zijn onderwijsdiploma in 1906. Hij werd benoemd aan de stadsscholen in 1908. Van 1927 tot 1930 was hij Directeur van de school in de Van Monckhovenstraat en van 1930 tot 1939 Directeur van het Laurent-instituut.

Hugo Collumbien

FEESTEN VAN GENT

Dit stukje werd ons toegestuurd door de heer André Buysse.

Dit artikel verscheen in:

“Wegwijzer der stad Gent en provinciale almanach van Oost-Vlaanderen voor het jaer des zaligmakers 1850 (het 81° jaer) - Drukkerij van D.J. VANDER-HAEGHEN - HULIN. Uitgever der Gazette van Gent - Veldstraat, 68.

(blz. 467/469) Kronyk 1848-1849. July 1849

Het jaer 1849 heeft voor de jaerboeken der feestelykheden eene byzondere bladzyde geleverd.

De inrigting van eene algemeene kermis te Gent, is nog jong; men was nog bezig met hare invoering, om zoo te spreken, als het denkbeeld eener historische plegtigheid reeds geopperd werd; men mag zeggen dat deze plegtigheid onverhoeds tot stad kwam; zoo schielyk ging men van het denkbeeld tot de wezenlykheid over. En nogtans mag men vaststellen, dat deze feest, onder alle betrekking weerdig is geweest van de stad die ze gevierd heeft, en van het tyd-stip waerin zy plaats had, ongeacht dat zy met twee voornamen tegenwerksels te worstelen heeft gehad, namenlyk eene heerschende ziekte en ongunstig weder. Dit ter zyde gesteld, is de verwachting in alle deelen ten volste beantwoord geworden. De tentoonstelling van nyverheids-voorwerpen der beide Vlaenderen die hier by geopend werd, heeft alle bewondering tot zich getrok-

ken, en de landbouwtentoonstelling, welke er voor de zelfde provincien op volgde, heeft de goedkeuring van deskundigen bekomen, inzonderlyk het gedeelte dat aen de bloemen toegewyd was. Beide tentoonstellingen werden bezocht door HH.MM. den koning en de koninglycke familie, hertog van Brabant, graef van Vlaenderen en prinses Charlotte, door ministers, door hoogambtenaren van staet, provincien en steden. Deze feest werd gedurende een vijf-en-twintigtal dagen door een reeks openbare vermakelykheden aeneengebonden, - vermakelykheden, die allen even gunstig en welgekozen waren, en waervan de voornaemste zich door eene edel strekking onderscheidden. Deze vermakelykheden, bestonden hoofdzakelyk in schietingen met hand- en kruisbogen en busgeweer; schermstryd; snelvaertwedstryden; muziek-partyen, toneel-vertooningen; dansfeesten; veldfeesten; grooten zang-kampstryd der Melomanes en in een oneindig getal volksvermaken op alle deelen der stad gegeven waerboven zich alles zich de groote historische praelstoet verhefte. Dit prachtgevaerte dat zekerlyk met al wat de feestjaerboeken omtrent verbeeldingen melden, gunstig in vergelyking kan komen, droeg in deszelfs samenstelling den stempel van eenen verheven geest: het was de staetkundige-, nyverheid-, en kunst-geschiedenis van Belgiens tyden van pracht, grootheid en magt, van de IXe to XVe eeuw. Al de tydkundige stippen, door dezen stoet afgemaeld en voorgesteld, waren keurig en volkomen getrouw aen de geschiedkundige overleveringen; dit alles was opgeluisterd door praelwagens welkens zinnebeeldige voorstellingen hierin bestonden:

1. De Godsdienst; 2. de Draek; 3. het standbeeld van Jacob van Artevelde; 4. het Groot Kanon; 5. de Schilderkunst; 6. de Boekdrukkunst; 7. Flora; 8. de Maegd of Stad Gent; 9. de Eendragt. Hier by werd nog omgedragen het Belfort van Gent, volgens het oorspronkelyk model, en het zinnebeeld der maetschappy van Rhetorica, de Fonteine.

De Nyverheid, welke eigenlyk geheel dit feest ten onderwerpe had, sloot hare plegtigheid op 4 november door de algemeene prysdeeling aen de genen die zich door vernuft of bekwaemheid onderscheiden hadden; deze plegtigheid ging samen met de uitreiking der medalien en vereeringen door bloem- en landbouwkundigen op de landbouwtentoonstelling behaald.

BIBLIOGRAFIE

Onlangs verscheen “het Gent boek”. Een handig formaat (12 x 16 cm.) en 384 bladzijden.

Er wordt gezegd: “De opzet is een vlot te raadplegen eerste kennismaking met de veelal verborgen historische rijkdom van Gent. Het is een geactualiseerde aanvulling bij oude historische overzichten zoals *Histoire de Gand* van V. Fris.”

In chronologische volgorde worden kort 370 evenementen beschreven, één per bladzijde en telkens vergezeld van een illustratie.

Het boek oogt mooi en ziet er aantrekkelijk uit, maar toen wij het begonnen doorbladeren zijn wij van onze stoel gevallen. Het krioelt van flagrante onjuistheden. Wij tillen er niet zwaar aan als wij ergens een drukfoutje tegenkomen. Dat gebeurt natuurlijk beter niet, maar het is *bijna* onvermijdbaar. Maar hier gaat het over ernstiger zaken. Enkele voorbeelden. (Wij hebben niet alles kunnen controleren).

p. 37 Boudewijn II (geboren in 979, dood in 918).

p. 42 Er is sprake van Abt Wido (981-986). Wido stierf op 11 December 982.

p. 44 Met veel luister bracht men in 1007 de relieken van de heilige Livinus uit Sint-Lievens-Houtem over naar de monnikenkerk van St-Baafs. Dit gebeurde op 29 Juni 842. Het relaas daarover werd in 1007 geschreven door een monnik van de abdij.

p. 46 Men heeft het over Boudewijn V (988-1035).

In deze periode regeerde Boudewijn IV. Boudewijn V regeerde van 1035 tot 1067.

p. 88 In 1297 koos de burgerij (de latere Klauwaerts) de kant van de Franse koning. En wie waren dan de Leliaerts?

p. 117 George Chastelain (ca. 1414-ca. 1441)

Wat heeft het jaartal 1441 te betekenen? Alleszins niet de datum van zijn overlijden, hoe kon hij anders de kroniekschrijver geweest zijn van Karel De Stoute?

p. 123 Filips de Schone. Geboren in 1482. Moet zijn 1478.

p. 130 Isabella van Oostenrijk: de jongste zuster van Keizer Karel.

Zij werd geboren in 1498. Maria van Hongarije (°1505) en Catharina van Oostenrijk (°1507) worden onder het tapijt geveegd.

p. 141 Verbranding van de eerste ketter: 28 November 1530. Volgens De Potter op 19 November.

p. 143. Men laat Keizer Karel sterven in de bergen ten Noorden van Madrid.

- Yuste (Estramadura) ligt langs een heel andere kant.
- p. 160 De St-Veerlekerk wordt gesitueerd aan de Schelde.
En wij die altijd gedacht hadden dat dit de Leie was.
- p. 174 Op 28 Juni 1635 werd de nieuwe gouverneur-generaal, de Kardinaal Ferdinand van Spanje ingehuldigd in Gent.
Dit gebeurde op 28 Januari.
- p. 177 Philippe Wielandt werd geboren in 1141-42
Moet zijn 1440-41.
- p. 185 De Gazette van Ghendt werd vanaf 1853 geleid door de familie Vander Haeghen.
Désiré Vander Haeghen drukte ze reeds vanaf 1841.
- p. 216 Op de plaats van het Rasphuis bouwde men het Casino.
En waar moet het Boerenkot dan naartoe?
- p. 268 Het stationsgebouw aan het Zuid werd opgericht omstreeks 1850 en verdween een halve eeuw later.
Maar 30 jaar nadien stond het er nog.
- p. 276 In 1847 vond de Halfvastenfoor voor het eerst plaats op het St-Pietersplein.
Dit gebeurde vanaf 1842. Besluit van de Gemeenteraad van 27 Januari 1842.
- p. 277 Het schijnt dat de Vlaamse Theater op het St-Baafsplein (1899) daar al stond in 1871.
Het Pakhuis moest toen nog afgebroken worden.
- p. 318 De Gentse roeiers wonnen “The Grand Challenge Cup” in 1905-1906-1907.
Dit gebeurde in 1906-1907 en 1909.
- p. 321 Maurice Maeterlinck: de enige Belg die ooit de Nobelprijs kreeg.
Heymans en consoorten zullen niet content zijn.

De 2 auteurs deden beroep op 24 (!) medewerkers van wie mocht verondersteld worden dat zij iets wisten over Gent. Als dit het resultaat is van 26 specialisten, dan kunnen wij niet meer volgen.

Ook de keus van de behandelde onderwerpen zal bij velen vragen doen rijzen. Chambres d’Amis (ieder jaar een stukje verder opgeblazen), Architectuur als buur, het S.M.A.K., Casa Rosa, het STAM, zijn dat nu werkelijk markanten elementen uit de geschiedenis van Gent?

Als dit het genre geschiedenis van Gent is dat men zal gaan kunnen bewonderen in het STAM, dan zouden wij zeggen: stop er onmiddellijk mee en open terug het Bijlokemuseum.

Het boek kost 14,95 euro (603 fr.) en is te koop in de boekhandel.

Aan dezen die iets meer willen weten over de geschiedenis van Gent geven wij een goede raad: u kunt uw geld beter op een andere manier besteden.

Een bijzonder welkom boek is *“Oost-Vlaams en Zeeuws-Vlaams etymologisch woordenboek”* (De herkomst van de Oost- en Zeeuws-Vlaamse woorden).

Het is van de hand van de gekende taalspecialist Professor Frans De Brabandere. Het is verheugend de interesse van de wetenschappelijke wereld voor onze dialecten te mogen vaststellen. De tijd schijnt voorbij te zijn dat A.B.N.-extremisten schamper deden over onze dialecten, daarbij vergetend dat voor de overgrote meerderheid der Vlamingen dialect hun “moedertaal” is, een taal die trouwens oneindig veel rijker, genuanceerder en expressiever is dan het A.B.N. waar wij vanzelfsprekend niet op neerkijken.

Het is een bijzonder interessant woordenboek geworden van 456 bladzijden. Bij het doornemen ervan realiseert men zich dat de samenstelling ervan enorm veel werk moet gevegd hebben. Bij ieder woord staat niet alleen de betekenis, de origine en het gebied waar dit woord of uitdrukking gangbaar is. Zo leren wij bvb. dat “ammelaken” (tafellaken) niet alleen courant is in Gent, maar ook in Beveren-Waas, Eeklo, Lokeren, Land van Waas en Zuid-Oost-Vlaanderen.

Iedereen kent de uitdrukking “katoen geven” in de zin van geweldig te keer gaan, maar van waar komt dat? Met katoen wordt de katoenen pit van een petroleumlamp bedoeld. De pit hoger draaien gaf een grotere vlam. Vandaar. Had gij als Gentenaar graag geweten wat ze in Maldegem een “pinponpeuntje” noemen, of in het Land van Waas “slovoenen” of in Wetteren een “ekelvarken”? U vindt het allemaal onmiddellijk in dit boek dat een formaat van 16 x 23,4 cm., uitgegeven werd door L.J. Veen in Amsterdam en in de boekhandel te bekomen is aan 37,50 Euro (1.513 fr.)

Een boek dat men zich kan aanschaffen in het Stadswinkeltje aan het Zuid is *“Het dagelijks leven bij ons in de twaalfde eeuw. Over ridders en zo.”* Opgesteld door Karel Maartense en op een amusante manier geïllustreerd door Jurgen Walschot.

Een nuttig boek, want slechts weinigen kunnen zich een juist beeld vormen van hoe het er in onze samenleving aan toeging in dit ver verleden. Wie zou voortgaan op ridderromans zou het behoorlijk mis hebben, want het begrip “ridder” moet serieus bijgeschaafd worden. Maar het gaat natuurlijk niet over ridders. Hoe was het dagelijks leven toen in de steden? Waren de boeren te benijden of was het leven op het land misschien minder idyllisch dan sommigen dachten.

Tal van wetenswaardigheden brengen ons dichterbij een realiteit waarvan wij ons niet bewust waren.

Het boek heeft een formaat van 21 x 29 cm., werd uitgegeven door Clavis, telt 48 bladzijden en kost 15,95 Euro (643 fr.)

Als vervolg daarop verscheen *“Het dagelijks leven bij ons in de dertiende eeuw. Over liefde en zo.”*

Eveneens 48 bladzijden en geïllustreerd door Jurgen Walschot, maar tekst van Ludo Jongen.

Er wordt gezegd dat het gaat over een “Kinderboekenreeks”. Dat moet u evenwel niet beletten deze boeken te lezen. Had men er niet bij verteld dat het in principe bedoeld was voor kinderen, u zou het niet eens gemerkt hebben. Positief is natuurlijk dat ook kinderen, vanaf 10 jaar, er kunnen van genieten.

Bij V.Z.W. DE TRAP in Wondelgem (Een vereniging ter promotie van de Gentse (Kunst)-geschiedenis) verscheen verleden jaar een boek met de cryptische titel *“Trotse boom, verdorven plant en wortel van alle kwaad.”*

In feite gaat het over een chronologisch overzicht van de Gentse geschiedenis vanaf de prehistorie tot de Wereldtentoonstelling van 1913.

Het boek is interessant, niet alleen omdat er maar weinig boeken bestaan die een globaal overzicht geven van de geschiedenis van Gent, maar eveneens omdat het zeer overzichtelijk is opgesteld. De auteur Geert Vandamme heeft zich niet enkel beperkt tot de grote geschiedenis, maar ook de zo boeiende “petite histoire” komt er goed aan bod.

Het boek omvat 15 hoofdstukken.

1. Gent in de prehistorie.
2. Gallo-Romeins Gent.
3. Merovingisch Gent.
4. Karolingisch Gent.
5. Gent onder het Vlaams huis.
6. Gent onder het huis van den Elzas.
7. Gent onder het Henegouwse huis.
8. Gent onder het huis der Dampierres.
9. Het Bourgondisch Gent.
10. Gent onder de Habsburgers.
11. Gent en de Spanjaarden.
12. Gent en de Oostenrijkse periode.
13. Gent en de Franse periode.
14. Gent en de Hollandse periode.
15. Gent en het nieuwe België.

Het bevat bovendien een uiterst overvloedige bibliografie.

Het boek heeft een formaat van grosso modo 21 x 29 cm., telt 266 bladzijden en is rijkelijk geïllustreerd met zwart-wit-afbeeldingen.

De huidige prijs kennen wij niet, maar bij voorinschrijving kostte het 25,00 Euro.

Verdere inlichtingen kunnen bekomen worden bij VZW DE TRAP - Botestraat 13 - 9032 Wondelgem. Tel. 0478/31 60 27.

Onder brochurevorm verscheen "*Verhalen van achter 't hoekske*".

Het is een uitgave van "Duurzaam Huis", een project van "Samenlevingsopbouw Gent". Het bevat het levensverhaal van 13 personen van verschillende leeftijden, interesses, origines. Het is in feite een samenvatting van 4 vertelavonden voor buurtbewoners.

Deze brochure heeft een formaat van 24 x 16 cm., telt 32 bladzijden en kost 4,00 Euro (161 fr.) Ze is niet in de handel, maar kan wel bekomen worden in "Duurzaam Huis" - Wasstraat 53 - 9000 Gent.

H.C.

VRAAG EN ANTWOORD

1. De heer **R. Verstele** (Kraainem) stuurde ons een met de hand geschreven lange lijkrede (die wij deponeren in het D.C.) uitgesproken "bij de grafstede van den waarden heer Theofiel Claeys-Waterloos, Eere-Voorzitter der Koninklijke Schermmaatschappij "Jeanne d'Arc" te Gent, den 20 November 1886."

Deze maatschappij is gekend, ze werd gesticht in 1850 en verdween, waarschijnlijk kort na de dood van haar Ere-Voorzitter.

Bezit iemand meer gegevens over deze Theofiel Claeys-Waterloos?

2. Hij stuurde ons eveneens de aankondiging van een banket, georganiseerd door de Confrerie "La Poule 1/4 (100)" te Ledeberg. Dit banket vond plaats op 6 juli 1910 en werd georganiseerd "en l'honneur du sympathique et honoré Confrère-Président, Roi du 1/4 (100), M. Jules De Cock.

Weet iemand van onze lezers iets meer over deze vereniging met een toch wel

zeer zonderlinge naam, of over de Confrère-Président Jules De Cock, Chevalier de l'Ordre de Léopold?

LEZERS SCHRIJVEN ONS

De heer **Ludo Collin**, archivaris van het Bisdom Gent, schrijft ons het volgende:

Telkens lees ik met zeer veel belangstelling het nummer van Gentsche Tydingen. Dat deed ik ook nu toen ik het nr. 2 Jg. 2006 ontving.

Staat u mij toe u op een onnauwkeurigheid te wijzen op p. 121, waar u het op datum van 7 augustus 1838 hebt over de dood van bisschop J.F. Van de Velde. Bij de biografische notitie vermengt u stukken van de biografie van de overleden bisschop met stukken van de biografie van een naamgenoot van hem Jean François Van de Velde, de oud-rector van de Leuvense Universiteit.

Ik bezorg u in bijlage copie van de cv van beide eminente priesters.

De heer Collin heeft natuurlijk gelijk en wij danken hem voor deze rechtzetting. Jean-François Van de Velde (1779-1838) mag dan wel bisschop van Gent geweest zijn, een Jean-François Van de Velde (1743-1823) was Rector van de Leuvense Universiteit. Wij excuseren ons bij onze lezers voor deze spijtige verwarring en zouden hen willen vragen op p. 121 de tekst (naast de foto) beginnende met “Deze theoloog... en eindigend met de Broglie” te willen schrappen.

Wij zullen in de toekomst meer rekening moeten houden met het Gents gezegde “T’er ès mîer dan îen koe die Blâore hêt.”

EEN POLYGLOTTE

Het volgend vertelselke komt uit "Onder de Drake" (1928)

't Was een vies man en als lollekensheere 't katje van de bane.

Hij had veel gereisd, veel gehoord, veel gezien, en kon daarover veel vertellen, uren en uren lang.

Wat hem al overgekomen is kan men met geene pen beschrijven.

Hij loog wel een beetje, hij stoefte wel een beetje, hij schoot wel een beetje met spek, maar niemand nam het hem kwalijk, want zijne lollekens waren altijd zoo geestig: zij deden hertelijk lachen. Hij lapte dat alles af in 't plat Gentsch.

Hij was gekonfijt in de kleurrijke taal der stropdraggers; de Gentsche spreekwoorden en spreekwijzen hadden voor hem geen geheimen.

Hij was zeer geleerd, hij sprak en schreef verscheidene talen, wat hem op zijn verre reizen dikwijls te pas kwam.

Onder de honderden lollekens die hij 's avonds in de gezellige herberg aan zijne vrienden opdichte, is er een dat een echt Gentsch karakter heeft en dat ik daarom aan mijne lezers wil vertellen.

Het gebeurde te Nice, waar hij voor eenige tijd in de warme zuiderzon was gaan uitrusten. Hij was afgestapt in een groot hotel. Het krioelde er van vreemdelingen. Er waren Hollanders, Engelschen, Duitschers, Italianen, Spanjaards, etc.

Natuurlijk ook Franschmans, en onder hen een jonge Parisien die in alles zijn "slaboarze" sloeg, alles 't beste wilde weten.

Maar hij stond vol bewondering voor onze Gentenaar die zich zo goed uit de slag trok, en met al de vreemdelingen kon meepraten.

Inderdaad, hij sprak Hollandsch met de Hollanders, Duitsch met de Duitschers, Engelsch met de Engelschen, Italiaansch met de Italianen, etc.

"Sacré petit Belge, riep onze Franschman, il connaît toutes les langues".

Want hij, zoals de meeste paart zijner landgenooten, kenden enkel Fransch alleen.

Maar, zwoer hij, hij zou dien Gentenaar toch wel eens beetnemen.

De gelegenheid, meende hij, zou zich niet lang laten wachten.

Een paar dagen later kwam er in het hotel een statige Turk aan in Oostersch gewaad, in een met goud geborduurd mantel gehuld, en den onmisbaren fez op het hoofd.

Hij wekte de algemeene bewondering op.

Onze Parisien lachte in zijn vuist.

Nu zou hij dien Vlaamschen alweter een broeksken passen.
Met den maître d'hotel, dien hij verleidde, trok hij zijn plan.
Het was doodeenvoudig. Men zou den majestueusen Turk, die niets anders dan eene onverstaanbare taal babbelde, aan tafel naast den Gentenaar zetten.
En dan zou men eens lachen.
Onze Gentsche vriend was 't echter te weten gekomen.
Hij dacht: wacht een beetje, laatst lacht, 't best lacht.
Rira bien qui rira le dernier.
Zoo gezeid, zoo gedaan.
Aan het middagmaal zaten Turk en Gentenaar zijde aan zijde. Beide groetten malkaar eerbiedig, doch stilzwijgend.
En recht over hen zat onze Parijschen spotvogel die zich reeds in de handen wette.
De soep werd opgediend, de borden werden onder algemeene stilte geledigd.
Nu volgde het eerste groote gerecht, dat naar ouder gebruik van hand tot hand overging. Zoo kwam de beurt aan onzen Gentenaar.
- C'est le moment, dacht de Parisien.
Doch onze vriend, wiens oog nu schalks lachte, nam heel bedaard den schotel uit den handen van zijnen rechter tafelgenoot, maakte vervolgens een nieuwe eerbiedige buiging voor den Turk, zijn linker gebuur, reikte hem de schotel over, en zegde hem met een serieus aangezicht en in 't platste Gentsch dat een jongen van de "Nîwbrigge" spreken kan; Nè, slaot da in eu kl..., 't es kalfsvleesch!
De Turk boog nog dieper, nog eerbiediger en sprak woorden van dankbaarheid uit, die hij alleen begreep.
Maar onze Parisien stond verbluft, verpletst. Dat ging zijn verstand te boven.
- Sacré petit Belge! riep hij uit, voilà qu'il parle le turc aussi. C'est un vrai polyglotte!

Lodewijk De Vriese

OUDHEIDKUNDIGE KRONIEK

DE BRANDSTRAAT

Op 22 augustus 1921 verscheen in “De Gazet van Gent” onderstaand artikel-tje.

Men vraagt ons wat men moet gelooven van wat J.J. Steyaert (Volledige beschrijving van Gent. 1857) vertelt over de oorsprong van den naam *Brandstraat*. Die straat is in de laatste dagen dikwijls ter spraak gekomen ter gelegenheid van de Kapellekensviering op 15 Augustus en van de 600e verjaaring der instelling van Onze-Lieve-Vrouwengilde te St-Pieters.

Steyaert drukt zich uit als volgt: “De Brandstraat zou haren naam hebben naar een verschrikkelijken *brand*, die hier, buiten de Zandpoort, ten jare 1360 plaats had en wel 300 huizen verslond.

De streek, waar dit geschiedde, heette men langen tijd *den brand*; maar volgens een volksverhaal wordt deze straat zoo genoemd sedert eene pestilentie of *brandende* ziekte die hier zoodanige verwoesting aanrichtte, dat, behalve een oude godvreezende vrouw, al de toenmalige bewoners dier straat daardoor het leven verloren.

Behalve een misslag in het jaartal is de eerste uitlegging de echte. De straat heette eerst de *Broetsac* (broodzak). 28 Mei 1329 brak een geweldige brand uit in de huizengroep tusschen den *Broetsac* en de *Wellinkstraat*. Hij nam zulke uitbreiding, dat, om den brand te beperken, men verplicht was het huis van Elisabeth van Assenede in den *Broetsac* af te breken. De geheugenis van die schrikkelijke ramp bleef bewaard in het volksgeheugen, en in de officieele stukken komt de naam *Brand* bij den ouden naam van de straat. Zoo zegt men in 1352 dat een huis gelegen is in den *Broetsac over de Gracht* (Houtleie) *in den Brand*. In 1371 vermeldt men reeds een huis gelegen in *den Brand*. Nochtans is de naam *Broetsac* nog niet vergeten.

In 1434 is er spraak van huizen, gelegen *in de Broetsacstrate*, waar men *het heet den Brand*. Voor de eerste maal ontmoeten wij *Brandstraat* in 1452. In 1457 spreekt men *van de straat die men heet den Brand*. In 1472 van de *Brandstraat*, en van ene huis gelegen *in den Brand*, evenzoo in 1487 en in 1501. In de XVIe eeuw verdwijnt de naam *Broetsac* en wordt *Brandstraat* algemeen gebruikt. Voegen wij daar nog bij, dat in de Sint-Pieterswijk, tusschen de Stefaan (Savaen)-straat en de Boomgaardstraat ook eene straat lag, die men in de XIVE en in de XVe eeuw *Brandstraat* heette.

Alfons Van Werveke

DIT BESTAAT NIET MEER

De St-Margrietstraat. Copyright A.C.L. Foto N° 34515